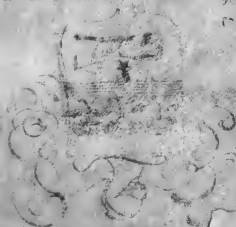

Il y a 3 genres sur lesquels l'orateur se
retourne, à savoir le communisme qui
consiste à louer et à blâmer. Le
Deliberatif à persuader et à dissuader.
et le Judiciaire à accuser. Le 3e d'ordre.

ex libris Franciscus de Belen
F. m.
6. 184

5837

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΩΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΠΑΛΑΙΟ-
ΤΑΤΟΥ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ.

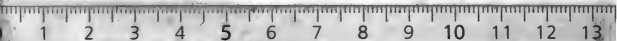
DIVI
HIPPOCRATIS
CORPROGNOSTICΩΝ
LATINA ECPHRASIS
ex mente Galeni.

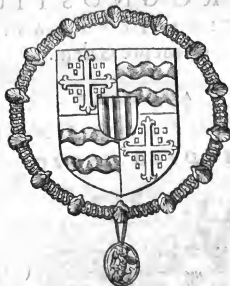
AVCTORE
P. BLONDELLO CALEXIO
MEDICO REGIO.

LVTETIÆ
Excudebat Mamertus Patissonus in ædibus
Roberti Stephani, in vico Bellouaco
è regione Scholæ Decretorum.

M. D. LXXV.

CLARISSIMO

ILLVSTRISSIMO QV E
VIRO D. RENATO DE VILLEQUIER
Equiti Torquato, Christianissimi Galliarum
& Poloniae Regis in sanctiori consilio Affes-
sori &c. P. BLONDELLVS CALEXIVS
Iuliodunensis S.

QV IDEM ego tñs ἀχαριστίας cri-
men meritò subirem, Eques orna-
tis. nisi iungi sempiternaque memoria
beneficia quæ à te tuisque apud me
collocata sunt, colerem atque prose-
querer, in eo potissimum quòd in Re-
giis ad Rupellam castris tua opera tuoque fauore is honos
habitus est mihi, ut in Medicorum serenissimi Poloniae
Regis numerum adscriberer, cùm tu me eius obtulisti
Maieitati, ut ipsi per quàm officiosissimè salutato darem
operam. Tam multa enim tum de me honoratè & gra-
uiter prædicasti, ut quas ipse mihi concessisti laudes non
agnoscam: tantum abest ut honorificos titulos in diplo-
mate medicæ apud illum functionis insertos, quod exa-
randum describendumque id temporis meo nomine cura-
sti, mihi superbè & insolenter arrogem. Itaque quum

permultis me tibi nominibus deuinctum sentiam, par & consentaneum est ut si quid est in me ingenij (quod sentio quàm sit exiguum) id tibi proprium quàm officiosissimè offeram : & quicquid posthac ex eo promanabit, dicem atque consecrem . Quòd si Apollo carminis auctor (in cuius castris aliquando militaui) mihi studere fauerè-que vellet, perpetuo poemate raram eruditionem tuam, elegantiorumque literarum inusitatum, hoc potissimum tempore, in homine nobili peritiam, constans in colenda virtute studium, bene agendi perpetuitatem, singularem fortitudinem, strenuitatem eximiam, admirandam fidem, splendorem generis, pace ac bello insignem animi dexteritatem, semperque laudatam in orthodoxa religione, & verè Christiana pietate constantiam canerem: neque tacerem quemadmodum etiam raris istis virtutibus ante alios omnes Regibus charus usque fueris, & ob singularem sapientiam præ cæteris adhibitus ad sanctius interiùsque illustriß. illius Herois **ERRICI** consilium cùm Poloniam peteret, à Polonis prudenti admodum consilio Rex expetitus, quo scilicet duce & auspice hostium illi vim omnem & impetum quàm longissimè à suis finibus propellerent: sed vereretur sanè ne vastum adeò virtutum tuarum in æquor inuectum oppidò quàm imbecillum, in longissimas oras venti transuersum agerent, ut meritò Nasonis illud in me quadraret;

-ol -stat & incertus quà sit sibi nescit eundum,

Cùm videt ex omni parte viator iter.
Dignis enim laudibus immensas tuas virtutes celebraturo, adhibenda esset Scauolæ nostri Sammarthani Mu-

sa, qui ob eximiam plurimarum variarumque rerum cognitionem, & politissimi ingenij elegantiam, non postremum inter nostrae aetatis Poetas locum sibi suo iure vindicare potest, qui poematum varietate, & splendore dictionis, veterum Poetarum gloriam facile exaequet. Quia verò me totum idem Apollo, qui princeps Medicinae scientiam tenuit, iam pridem ad se pellexit, ut artium alteri quas ipse colit studiosus incumberem, perbreue opusculum olim in unius charissimorum ipsi nepotum officina natum, Latinae consuetudini à me traditum tibi offero, ut si ea conuertendorum è Græco in Latinum nobilissimi Hippocratis scriptorum ratio probetur, post id locorum opusculum istud eo planè scribendi genere exculti eiusdem Aphorismi consequantur. fore autem confido ut Deo fauente intelligas, me de quo bene sentires, cuique benignè facere inciperes non indignissimum omnino fuisse. A te porro vehementer peto, tum ut munus, exiguum illud quidem si ex tua dignitate, magnum si ex re animoque meo spectetur, ita suscipias, uti felicibus nominis tui auspiciis in lucem ac publicum exeat: tum ut me in tuorum grege Amplitudinis tuae obseruantissimum clientem, perpetuò numeres. Bene vale, Iulioduni Idib. Febr. M. D. L X X V.

*.ijj.

IN LIBRVM PROGNOSTICΩN

*Bl. Calexij Medici Regij, Sc. Samar-
marthani Epigramma.*

Qu i regit Medicos, regit Poëtas
Ille idem dubij sciens futuri
Latonæ soboles, Iouisque, Phœbus,
Cognatæque Dei potentis artes
Pari numine præuident futura.
Ars ergo vt simili iuuetur arte,
Hæc suo Medico suus Poëta
Plenus veridico calore cantat.
Qui vitæ diuturna quàm futura
Cuique tempora sint, doces notare,
His pro muneribus perenne vitæ
Tempus præuideo tibi futurum.

ΕΙΣ ΤΟ ΑΥΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Απερ πάλαι Γαληνός
Μακρῆς δίδυζε βίβλοις,
Ἰπποκράτης τε μικραῖς,
Ὁ μὲν μάλιστα κίμβιζ,
Ὁ δὲ καὶ μάλιστα λαδρος,
Τὰ πρῶτα ταῦτα νυν τῶς
Τῷ βιβλίῳ φαινω
Εὐχαμβάνης, μέγιστε
Τῶν ἱατρῶν ἀποδύτων
Βλόνδελλε, μηδὲν ὥς ἦ
Αρτίστομὸν τε μάλλον,
Καὶ Ξυμφέρον, καὶ ἦδ' Ὀδύ,
Βαλὼν ἰέφη ταῖς πόλυσιν.

Γέτρος ὁ Βαλέλῃης Ἰαλίοδυνός.

THE TAYLOR

And when the
The first of
The first of
The first of
The first of

THE TAYLOR

D. HIPPOCRATIS
PROGNOSTICON LA-
TINA ECPHRASIS
ex mente Galeni.

AVCTORE

P. BLONDELLO CALEXIO.

ON ἡνδὺν δοκέει μὲν ἀρίστον εἶναι, πρῶτον αὖ
ἔπιτηδύδην. Praefatio.

OPERÆPRECIVM est, mea
quidem sententia, & apprimè vti-
le, vt Medicus prouidentia det o-
peram, in eámque curam & cogitatio-
nem incumbat, vt futura antequam sint, aut praesentia &
præterita, antequã sensibus subiiciantur, atque adeò totam
morbi rationem, vim & naturam antè cognoscat, quàm
ad eum profligandum appellat animum, & eius curationi
manum admoueat.

Προγνώσκων γὰρ καὶ πρῶτον λέγων πρῶτα τοῖσι νοσίοις, τὰ τε
παρεόντα, καὶ τὰ παρεγγενήοντα, καὶ τὰ μέλλοντα ἐσεῖσθαι, ὁκόσα
τε πρῶτα λείποισιν οἱ ἀσθενέοντες, ἐκδιηγάμενος, πρὶς βίῳ τ' αὖ
μᾶλλον γνώσκων τὰ τῶν νοσούντων πρὸ γράμματα, ὥς τε τοῖς ἀνδράσι
πρὸς τὸν νοσῶντα δὲ πρὸς τοὺς σφύρας ἐνυποταγῆς ἡνδὺν.

A.j.

Qui enim præsentit, præuidet, præcognoscit & ægrotantibus prænuntiat quæ præsentia sunt, quæq; nunc sunt & ægrotos infestant, licet nec ab illis ea intelligat, nec ipse videat: qui enarrat quæ antegressa sunt, qui præterita, quæq; antè acciderunt, quibus dum fierent non intererat, quæque non vidit, perinde ac si nunc essent recenset, & dicit quemadmodum facta sint: qui exponit quæ morbo impeditis futura sint & euentura, ut multò antè se contra illa apparare munireq; possit: qui itidem patefacit quæ inter narrandum ægri prætermittunt, vel silentio dissimulant, nimirum ex causis antecedentes, quas *παραπληξιαί* appellant: è corporis autem symptomatis ea quæ sunt conspicua, is certò creditur res omneis aduersa valetudine conflictantium accurratè & ad vnguem nosse, qualisnam videlicet sit morbi quo tenètur constitutio, & nihil quod morbo laborantibus in ré sit ac conducat ignorare. Eò fit ut homines sese Medico maiore cum fiducia cōmittant, eiq; dicto magis audientes ipsius mādatis faciliùs obsequantur.

Τὴν δὲ θεραπείαν ὅρισα δὴ ποιεῖοιτο τοῦδε τοῦ ἐπὶ μὲν παθιμύτων, ὑγιείας μὲν γὰρ ποιεῖν ἀποδυτας τοῖς ἀσθενέουσιν, ἀδύνατον. τὸτο γὰρ τὸ τοῦ γνώσκοντος καὶ μέλλοντος ἀποβήσασθαι κρείττον ἀπὸ ἧν.

Curationem autem optimè instituet, qui ex præsentibus futuros affectus præuiderit. Nam explorato diligenter ægrotantis affectu, alios quidem affectus isti succedere solitos vitabit: aliorum verò magnitudinem immi-
nuet: breuiter omnibus strenuè aduersabitur, multò iam

antè instructus, perinde ac bonus gubernator imminente tempestate. Quanquã alioqui fieri non potest vt omnes ægrotos Medicus sanitati restituat: quod vtique multo præstantius foret, quàm futura præsentire.

Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀνθρώποι ἀποθνήσκουσιν, οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν, ὑπὸ ἰσχύος τῆς νόσου· οἱ δὲ, καὶ ἐσκαλεσάμενοι πρὸς ἡμᾶς ἐτελεύτησαν· οἱ μὲν, ἡμέρην μίην ζήσαντες. οἱ δὲ, ὀλίγω πλέονα χρόνον, πρὶν ἢ τὸ ἰητρὸν τῇ τέχνῃ πρὸς ἕκαστον νόσημα ἀνταγωνίσασθαι· γινώσκοντες ὅτι παθήων τὸ τοιοῦτόν τας φύσεις ὀκῶσιν ὑπὸ πλὴν δυνάμει ἐπὶ τῶν σωμάτων. ἅμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νοούσισι, καὶ τετέου πρὸνοιαι ἐκμανθάνειν. οὕτω γὰρ ἀνθρώπων μέλει οἷός τε δικαίως καὶ ἰητρός ἀγαθὸς ἀνὴρ εἴη. καὶ γὰρ οὐδ' οἷόν τε πείνεσθαι, τοῦτοίς ἐπὶ μᾶλλον δυνάμει αἰὲρ ὀρθῶς διαφυλάσσειν, ἐκ πλείονος χρόνου πρὸς βλάβον πρὸς ἕκαστα. καὶ τοῖς ἀποθανεμένοις τε καὶ σωτησομένοις πρὸς γνώσκων τε καὶ πρὸς ἀγροῦν, ἀνάπτος ἀνὴρ εἴη.

Cùm autem homines intereant, alij quidem violentia morbi priusquam Medicū accerfant, alij verò accito etiam eo repentinè moriatur: hi vbi diē vnum, illi vbi plures aliquot dies vixerint, priusquam Medicus aduersus singulos morbos arte resistat, debet vtique morborum eiusmodi naturas cognoscere, vt quantū corporis vires superent intelligat. Simul etiam præuidere ECQVID IN MORBIS DIVINVM INSIT, quos videlicet morbos circumfusi aëris constitutio in nobis excitet. Ita fiet, vt omnes cum meritò admiraturi sint, & Medicum optimū habituri. Nam & eos qui morbo defungi possunt longè e-

tiam rectius seruare poterit, multò antè singulorū curationē meditatus. Et eos qui tū morte occubaturi sunt, tū euasuri, si præuiderit prædixeritq; , omni prorsus culpa carebit, & omnē vitabit calumniā.

Σκέπτεσθαι ὅ ῥησις ἥδε ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασι, ὡς ἔστιν μὲν ὃ ὡς ὁσῶπον τῶ νοσήσαντος, εἰ ὁμοίον ὅτι τοῖσι τῶν ὑγιαίνοντων· μάλιστα δέ, εἰ ὡς τὸ ἐωυτῶν. ἔτω γὰρ ἡ ἀεικλον· ὃ δ' ἐναντιώτατον τῶ ὁμοίῳ δεινότερον.

De signis
quæ in facie
existant.

Sunt autem hæc in acutis morbis consideranda signa. Primū quidem quæ in facie conspiciuntur, tum quòd prima cernantur, tū quòd magnas vires habeāt: an scilicet eius qui valetudinis imbecillitate laborat facies sit ei similis, quam gerunt qui fausta incolumique sunt valetudine, sed maximè an ea sibi ipsi. Talis enim facies, quæ sibi ipsi, hoc est naturali quàm simillima perseuerat, optima est: pessima autem & maximè exitialis, quæ simili maximè contraria, ab ea longissimè distat, ut quæ nobis non sit congenita. Earum verò quæ in medio optimi pessimique sunt, ea melior est, quæ ad optimam magis accedit: peior autem, quæ ad pessimam. Inter utranque porro mediae sunt, quæ ab una magis quàm ab altera non recedunt.

Εἴη δ' αὖ ὃ τοῖον δέ· πῶς ὀξεία.

Hæc autem fuerit huiusmodi facies naturali maximè cōtraria, quam ex hisce particularibus notis cognosces. Nasus acutus, & extrema parte tenuis, à naturaliq; forma recedens, qualis ijs est, qui ex diuturno morbo maciem contraxerūt: itē nimio labore accisis, aut alio quouis modo exsolutis, aut animo deficientibus, atq; adeò mortuis omnibus.

Cùm enim nasus tantùm, quàm alas habet, sit carnosus, reliquis autem partibus offeus, cùm carnosâ eius portio contrahuerit, vel vacuata conciderit, extrema sui parte tenuis apparet, quemadmodum si vehemēter sit refrigeratus, sicut illis accidit qui vita functi sunt.

Ὁ φθαλμοὶ καὶ τοὶ κροτάφοι συμπεπλωκότες, ὥτα ψυχρὰ ἔξωθεν λαμβάνει, καὶ οἱ λόβει τῶν ὠτῶν ἀπετραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ πρὸς τὸ μέτωπον σκληρὸν τε καὶ πρὸς τὰ ὦτα, καὶ καρφαλῶν ἐόν, καὶ τὸ χροῖμα τῷ ὑπόπτῳ πρὸς τὸ σῶμα χλωρὸν τε ἢ καὶ μέλαν ἐόν, καὶ πελὶόν, ἢ μολιβδαῖος.

Oculi concaui, ab iisdem videlicet causis, sed tantò magis, quantò sunt extremo naso humidiores atque molliores. Quin & illi plurimùm animalis spiritus, & calorem non exiguum continent, quibus si quādo destituantur, contrahuntur: id autem est oculorum cavitās. collapsa tempora, quæ ad eundem etiam modum collabuntur. Musculos enim ex uniuerso capite sola habet, quos κροτάφιας appellant, cùm reliquum omne caput carne prorsus vacet. Frigidæ, languidæ, contractæque aures, & imis partibus leniter versæ. Frigent autem & contrahuntur, quòd cartilagineæ & sine carne sint, parùmque sanguinis habeant: itaque ocysissime refrigerantur, ad affectum sua natura propensa. Imæ autem earum partes inuertuntur & densiores siccioresque euadunt, quòd mollior sit illarum substantia quàm reliquarum partium: quæ non aliud sunt, quàm tenuissima cartilago tenui cute obducta: deinde retrahuntur, & quàm maximè possunt ad originem neruorū recurrunt, à quibus sensum accipere. Adhæc cutis circa frontem

dura, intenta & arida, & illa ipsa siccitas astrictioque causa est cur tota cutis faciei dura tensaque sit. Quod tamen in fronte multò cernitur evidentiùs: quoniam illic caro admodum tenuis cuti subiecta est. Afficitur verò à supradictis causis multò faciliùs caro quàm cutis. Colórque totius faciei perpallidus, aut etiam niger, & liuidus aut plumbeus. Coloris autem mutatio cùm semper mala, tum verò in nigrum, omnium pessima est, ut quæ sanguine refrigerato proueniat, non aliter quàm cùm extra vasa effusus in grumos concreuit. His omnibus facies sedata notis lethalis censetur in recenti morbo, maximèque acuto, nisi forte talis aliam quandam ob causam euaserit, ut ob regionē frigidam, & hyemem, frigidum cali statum, & senilē etatem.

Ἡν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆ νόσου, τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾗ, καὶ μήπω οἷον τε ᾗ, τοῖσιν ὅμοιοι σημεῖοισι ζωοτεκμηρίεσθαι, ἐπανερεσθαι χερὶ, μήνῃ χεῖρ πνιπσῇ ὦν θεσπος, ἢ τὰ τῆ καρδίας ἐκχυρασμὸν ἢ ἰσχυρὰς, ἢ λιμῶδες ἢ ἔχη αὐτὴν. καὶ ἡν μὲν ἡ τουτέων ὁμιλοῦν ἦσαν νομίζον δεινὸν εἶναι. κρίνεται δὲ τὰ ριᾶντα ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτὶ, ἢν δὲ τούτοις τὰς προφάσις τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾗ, ἢν δὲ μηδὲν τουτέων φησὶν εἶναι, μηδὲ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ περὶ τὴν μὲν κατὰ τὴν εἰδὲναι χερὶ ἐκτὸς εἶναι τῶ θανάτου.

Proinde si principio morbi, & prima illa accessione quæ latitudinem habet, & ad aliquod temporis spatium, non multum tamē producta est, facies eiusmodi existat, & nondum potest aliis ex signis sumi coniectura, interrogare oportet, an non euidēs aliqua causa, ut immoderata vigilia, aut ventris resolutio, aut inedia antecesserit. An quòd nimium vigilauerit aeger, aut quòd

alui excrementa admodum liquida sint, aut quòd diutius cibo abstinuerit, sic extenuatus est. Ac si eorum aliquid fateatur, minus periculi subesse arbitràdū est. Præstaret quidem vires tam validas esse, ut nulla externa causa deijci possent: minus tamen mali fuerit ab aliqua eiusmodi causa, quàm morbi malignitate faciem contabuisse, & vires tantopere esse exsolutas. An verò eas ob causas facies talis appareat, vna die noctéque deprehendi cognoscique potest. Nam si ab externa dūtaxat causa facies talis, qualis descripta est euaserit, diei noctisque vnius spatium emendari potest. Si verò eam corporis affectus excitauerit, vel similis perseuerat, vel deterior etiā euadit. Sin autem qui ægrotat, quicquam horum antecessisse negat, nec iam dicto tempore talis facies desinit, eum morti proximum esse, & signum hoc mortiferum scire licet.

Ἡν δὲ καὶ παλαιότερον ἔοντος τοῦ νοσήματος, ἢ πενταίς, ἢ τε-
 παρταίς, τὸ πρόσωπον γίγνεται ἢ, ὡς ἐν οὐτέων ἐπιδέρεσθαι, ὡς
 ὦν καὶ πρότερον ἐκέλευσα.

Sin autem in morbo vetustiore, quàm is est qui ad tertium, quartumue diem producit, facies eiusmodi est, tum ea quæ antè præcepi signa quære-
 re conuenit.

Καὶ τὰλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, ἵνα τε ἐν τῷ ζύμπνῳτι προ-
 σάπα, ἵνα τε ἐν τῷ σώματι, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν. Ἡν
 γὰρ τὴν αὐγὴν φάλασιν, ἢ δακρύωσιν ἀπορραγέως, ἢ δακρυέ-
 φωνται, ἢ θάτερος θατέρου ἐλάτων γίνηται, ἢ ἱσθμὸς ἐρυθρὰ
 ἴχῳσιν, ἢ περὶ φλέβια ἢ μέλαινα ἐν αὐτέοισιν ἔχῳσιν, ἢ λή-

μη φαίνονται πρὸς τὰς ὀφθαλμοὺς, ἢ καὶ συναρβύλλοι, ἢ ἐξίχοντες, ἢ ἐκχυλοὶ ἰσχυρῶς γινόμενοι, ἢ αἱ ὀφθαλμοὶ αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπεῖς, ἢ τὸ χροῖμα τῆς ζυμπύρης πρὸς ὅπου ἡ γλοιώδης ἢ, ταῦτα πάντα κακὰ νομίζῃ καὶ ὀλέθρια εἶναι.

Sed signa etiā alia considerāda sunt, quæ & in tota facie, & in corpore, & in oculis apparent. Si enim lumen refugiāt & auerſentur, ob imbecillitatem facultatis videndi per seipsam affectæ: aut præter volūtatē illachryment, ob imbecillitatem facultatis retentricis: aut peruertantur, conuulsis à quibus mouētur musculis, isque affectus sit principij neruorum, id est, cerebri: aut si alter altero sit minor quàm natura factus est, atque sic indicet eam, qua regebatur, facultatē perijſſe: aut quæ in iis alba esse debent, rubra videantur, ob magnam cerebri atque meningum plenitudinem, aut in illis excitatam inflammationem (in utroque enim affectu sanguis ad oculorū venas truditur) atque in iis venulæ liuidæ, vel nigræ sint, sic enim refrigerantur, cum mors sit in propinquo: aut sordes circa oculos appareant, ob imbecillitatem naturalis facultatis, quæ vel modicum alimentum oculorum concoquere nō valet: aut facti sublimes sint, instabiles & perpetuo motu agitati: sic enim deliriū quod ob defectum prouenit, vel musculorum oculi tremorem, qui ab instrumentorū siccitate oritur, designant: vel promineant tumidioresque sint, ut in principio morbi, iis præsertim qui post ciborum potūsque ingluuiem euomuerunt, vel vehementer sublederint cauique facti sint: aut visus squallidus & sine splendore, aut color totius faciei sit immutatus, hæc omnia mala esse, & pernicioſa putandum est.

Σκεπεῖν δὲ χεῖρ καὶ ὤφθαλμοις τῷ ὀφθαλμῶν ἐν ὅτι οὖν
 ὑπνοιοῖν. ἢ γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς τῷ λαβρεῖ, τῷ βλεφάρῳ
 μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ δακρύοις ἢ φαρμακοποιήσεως εἶναι,
 ἢ μὴ εἰησιμείῳ οὕτω κατεύδῃ, φλαῦρον τὸ σημεῖον, καὶ θανα-
 τῶδες λίαν.

Sed & ipsas oculorum ὑποφάσις, hoc est quæ in
 oculis sublucent, aliquātum apparent ac se ostendunt, per
 somnos considerare ac cōtemplari oportet. Si enim
 palpebræ non committuntur, sed inter has ex albo
 oculorū aliquid apparet, nec alui profluuium, nec
 purgatio per medicamentum, nec æger hoc modo
 dormire solitus sit, aut tristitia ingens, aut vigilia, aut
 alimenti penuria, aut copiosa sanguinis profusio, aut a-
 lia immoderata sanguinis vacuatio id inuenerit, signum
 malum & exitiale est.

Ἦν δὲ καμπύλον ἢ ῥικλὸν γένηται, ἢ πελὶον, ἢ ὠχρὸν βλέφα-
 ρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥίς μετὰ ἵνους τῶν ὀφθαλμῶν σημείων, εἶδέναι χεῖρ ἐγγὺς
 εἶναι θανάτου. Θανατῶδες δὲ καὶ χεῖλα σποχρόμα, καὶ κρε-
 μάσματα, καὶ ψυχρά, καὶ ἐκλυκα γνόμα.

Si verò palpebræ, aut labra, aut nares vnà cum cu-
 iusdam alterius signi accessione fiant recuruæ, aut a-
 lioqui peruertantur, quod vel tensionis cuiusdam conuulsio-
 ria, vel resolutionis vnius aut alterius musculi, qui oculum
 claudit, signum est, aut rigidæ fiāt ac contractæ, vel li-
 uidæ quod extincti emortuūque caloris est indicium, aut
 palleant, mortem non longè abesse scito. Mortale
 verò est & labra resoluta, suspensa, frigida, albæque
 videri.

Κεκλιμένον δὲ χεῖρ καταλαμβάνεσθαι τὸ νοσίουτα ὑπὸ τῷ

ἰητροῦ ὅτι ὁ πλῆθὺν ὁ δεξιόν, ἢ ὁ ἀριστερόν, καὶ τὰ χεῖρας,
καὶ τὰ πόδια, καὶ τὰ σπένδα ὅλην ὅτι κεκαμμένα ἔχοντα,
καὶ ὁ ξύμπαν σῶμα ὑγρὸν καίματον. οὕτω γὰρ καὶ οἱ πλείστοι
τῶν ὑγιαίνοντων κατακλίνονται. ἀριστὰ δὲ εἰσι τῶν κατακλίστων αἱ
ὁμοίαι τῇσι τῶν ὑγιαίνοντων.

Qui morbo porro implicitus est, cum oportet à Medico quo tempore illum inuisit deprehendi decumbentem in dextrum aut sinistrum latus. *Hoc enim robur indicat facultatis, quæ corpus per musculos firmat ac stabilis, & non supino corpore ceu resolutis viribus.* manus item collum, & crura modicè reducta & inflexa habentem, & toto corpore humido iacētē, nullaque externa figura composito, *quæ sit extensis supramodum nervis, sed inter extremas media, quæ tensionem non habet.* sic enim plurimi sani & valentes cubāt. In lecto autem eo pacto quo solent qui salubri sunt corpore decumbere, est optimum.

Υπὸν δὲ κείσθαι καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὴν πρᾶχιν, καὶ τὰ σκέ-
λεα ἐκτεταμένα ἔχοντα, ἥσαν ἀγαθόν.

Supinum autem iacere, manibus, ceruice & cruribus porrectis ac extensis, si aeger nec hoc iacere modo, & Medicum reuereri solitus est haud bonum signum est, praesertim si aeger suapte natura pudenti sit animo.

Εἰς καὶ παρὰ πετὴς γένοιτο, καὶ καθαρῶς ἀπο τῆ κλίνης ἐπὶ
πόδας, δυνάτερόν ἐστι.

¶ Sinautem pronus & declivis est æger, & à lecto continere seipſe non valens ad pedes subinde delabitur, peius est ſignum, utpote quòd facultatis corpus gubernantis interitum declaret.

A Decubitus
note.

Εἰ δὲ καὶ γυμνοὶ τοὶ πόδας διείσχωιτο ἔχον, μὴ θερμοὶς χέρτα
 εἶναι, ὅτε καὶ χεῖρας, καὶ τὴν πρᾶχλον, καὶ τὰ σκέλεα ὑπομαίως
 διεφθιμμένα, καὶ γυμνά, κακόν. ἀγνοοῦν γὰρ σημαίνει.

Quòd si nudis etiam pedibus deprehendatur, nec
 tamen admodum calidis, siquidem in febris calidissi-
 mis una cū reliquis partibus etiam pedes peruruntur : unde
 nudare se coguntur aegroti : & manus, collū atque crura
 inæqualiter iacet & dispergat, quum nō valde magna
 sit febris, malum id signum est : inquietudinem enim
 significat : Et agrum vel vitio oris ventriculi, vel propter
 virium imbecillitatem inquietum esse, nisi forte molli sit &
 delicato animo, & vel leuissima de causa statim remisso
 fractoque.

Θάνατῳ δὲ καὶ τοῖς χεῖρσι καὶ τοῖς πόσιν αἰεὶ.

Exitiale autem est etiam semper hianti ore dor-
 mire. Nam & hoc imbecilles esse musculos testatur qui
 os claudunt.

Καὶ τὰ σκέλεα ὑπὸ τοῦ κειμένου ἐσθκεκαμμένα εἶναι ἰσχυ-
 ραί, καὶ ἀσθενεστάτα.

Et dum supinus iacet, eius crura admodū cōtracta
 disiunctaque esse. Cruribus enim plurimū inter se di-
 stantibus, aut etiam implicatis decumbere, adeò est absur-
 dum, ut delirium portendat : cū nemo sic iacere consueue-
 rit, ut supinus contrahat crura, sibi que invicem implicet.

Ἐπὶ γὰρ ἔχει καὶ τοῖς πόσιν, ὥστε μὴ σιώντες εἶναι καὶ ὑπὸ τοῦ πόντου
 κειμέναι, ὅτε φροσύνῃ τινα σημαίνει, ἢ ὁδῶν τῇ ἀμφὶ
 τὴν κλινὴν τόπων.

Si verò quis pronus in vētrem cubet, cū ita quie-
 scere & somno sopiri sanus haud cōsueuerit, is certè

decubitus, vel delirium aliquod, vel dolorem, qui sitas ad ventrem partes fatiget, designat. *Plurimis enim quibus dolor ventrem occupavit, eiusmodi sitū placere manifestum est*

Ανακαθίζην δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα τῆς νόσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι νόστοις, καὶ κίσιν ὅτι ἐν τοῖσι τοῖσι πλεονεχέουσιν.

Quòd si vigēte morbo sedere conetur æger, malum hoc quidem est indicium in omnibus acutis morbis, sed longè pessimum, in ijs qui pulmonis inflammatione laborant. Nam id vel à magna spirandi difficultate, vel inquietudine, vel delirio proficiscitur.

Οδόντας ὅτε μὲν ἐν πυρετοῖσιν ὁκόσοις μὴ ξυμῆτης ὄσιν, ἀπὸ παίδων, μαρικὸν καὶ θαναταῖδες, ἀλλὰ τοῦ λέγειν ἀπὸ ἀμφοῖν κίνδυνον ἐστὶ μὲν ὅτι τὸ ἀφρονέων τοῦτο ποιῇ, ὁ δὲ θρῖον γίνεται καὶ ῥα ἡδη.

DENTIBVS autem stridere per febres, ob musculorum temporum tum maxillarum per convulsionem motos, idque interdū ipsis solis, vel à prima generatione, vel postea aliquam ob causam affectis: interdum verò nervorum principio in affectus eiusmodi consortium eos trahēte, unde qui nascuntur ab ipso nervi maximè conuelli possunt, nisi quis iam inde à puero eam consuetudinem contraxerit, insaniam mortemque significat. Sed quantū ab utroque impēdeat periculi, prædicere oportet. Si verò iam delirans simul dentibus strideat, id admodum est perniciosum, cum haud procul abesse mortem, et perbreui interiturum ægrum indicet.

Ελκός ὅτι ἢ τε καὶ τοῦ λεγόμενου τύχη ἔχων, ἢ τε καὶ ἐν τῇ

νοῦσ' ὧ γίνηται, κατὰ μάστιγιν δέτ'. ἢ γὰρ μέλλῃ ἀπολλύσθαι ὁ αἰσθεστος πρὸς τὸ θανάτου πελιδνόν τε καὶ ξηρόν ἔσται ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν.

Nolle autem oportet an vlcere orto, ante morbum aut in ipso morbo laboret. Nam si moriturus est æger, liuidum & siccum, aut pallidum & siccum ante mortem euadet vlcus: *Liuidum quidē si humores melancholici exuperent: pallidum, si biliosi: siccum, verò ob imbecillitatem corpus alentis facultatis.*

Περὶ δ' ἡ φράσις τοῦδε γινώσκω, ὅτι οἱ οὐκ ἀπολλύσθαι ὀξέσιν, ἢ πλεονασμῶν, ἢ ἐκ φρενίτιν, ἢ ἐκ κεφαλῆ λήθισι, πρὸς τὸ σωσώπου φέρωμεν, καὶ σφραγισμένας, ὁρῶντες καὶ ἀποκαρφολογούσας, καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀπολλύσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τοῖχου ἀχρεῖ ἀποσπώσας, πᾶσας εἰς καλὴν καὶ θανάτωδεαν ποίωσιν.

Porro autem de agitatione manuum, quæ ab imaginatione prouenit, ubi quis quæ intra oculos sunt quasi foris sita videre sibi videtur. Cum enim spiritus ille splendidus ac lucens, quo videmus, albugineum humorem, tenuem illum quidem & purū, qui inter crystallinū humorem & pupillam medius continetur, sibi assimilet, ac per humorem hunc, perque pupillæ foramen in circumfusus nobis aërem cui contiguum illud est, deferatur: aëre etiam isto pariter lucente utatur, tanquam congenito instrumento, eandē vim prorsus habente, qualem in corpore neruus habet: cumque cerebrum per circumfusus aërem res visibiles foris positas quæ longius quàm par sit non distant, intueatur: Ac si in eō humore, qui candidæ tenuiorique oīi parti similis, inter pupillam & crystallinum humorem medius est, humor aliquis

niger aut crassus medium se opponens (vitiis accidit qui male concoxerunt) vetet quominus visui splendor foras exeat, illic nascuntur imagines pro natura impacti humoris, adeo ut interdum velut pilos quosdam, vel tomentum, vel stamen, interdum nigros culices, vel muscas prateruolantes videre quis se imaginetur, aliquando verò alia lentibus milisq; nigris similia. De motione inquam manuum ita sentio statuoque: Quoties ægri per acutas febres, aut inflammationes pulmonis, ubi sublati in caput humoribus eorum vapore humor etiam ille purus, quæ pupilla complectitur, inficitur, aut in pleuritide, aut capitis dolore, partim ob ipsius repletionem, partim quod humores in oculos etiam conscenderint, manus ante faciem circumferunt, frustra que & inaniter quidpiam veniatur & comprehendere contendunt, ac tomentum, ac festucas legunt, atque floccos à vestibis tollunt, & à pariete stipulas quæ illi herere videntur, auellere conantur, mala hæc omnia esse & mortifera putato. Quandoquidem huiusmodi symptomata parit acuta febris, & pulmonis inflammatio & dolor capitis propter humorum abundantiam. Phrenitis verò propter partis affectæ dignitatem, cum sit toto genere exitialis.

Πνῶμα ὃ πυκνὸν μὲν εἶναι, πόνον σημαίνει, ἢ φλεμονήν, ἐν τοῖσιν ὡς τῇ φρενὶ χειροῖσι μέγα δὲ αἰσθητόν, καὶ πολλοῦ χρόνου, ὡς φροσύνην δηλοῖ. ψυχρὸν δὲ ἐκ πνεύματος ἐκ τῶν εὐδαιμονίας, ὁλέθριον ἢ δὲ καὶ γίνεται.

De Spiratio-
ne.

Cæterum spiritus, quo nomine totā respirationem intelligo, creber quidem & frequens dolorem significat, aut inflammationem partium, cordis, inquam, &

pulmonis, quæ intra thoracem continentur supra septum transversum collocatæ. Rarus verò & longis intervallis repetitus, cum magnitudine delirium, cum parvitate extinctum calorem nativum prodit. Proinde si frigidus è naribus & ore ducatur, vel prodeat & expiretur, id iam valde perniciosum & exitiale est.

Εὐπνοίαν δὲ καὶ νομίζειν κέρεια. μεγαλύτερον δυνάμιν ἔχειν εἰς σωτηρίαν ἐν ἀπασιν ῥῖσιν ὅξέσι νοσήμασιν, ὅσα ξυνὸν πυρετοῖσιν ὄντι, καὶ ἐν πεπραγμένοιᾳ ἡμέρῃσι κρίνεται.

Spirandi autem facilitatem, hoc est respirationē, quæ naturali modo obitur, ex qua nec thoracē, nec cor, nec pulmonem, nec præcordia, nec ullam aliam particulam quæ ipsis cōnexa sit, ventriculum, inquam, lienem & iecur dolore vexari pateat. Nam siue tentētur phlegmone, siue alio quovis dolorifico affectu teneantur, dolent, cum per respirationem moventur, existimare oportet valde magnam vim habere ad salutem in omnibus morbis acutis, quibus coniuncta sit febris, quique diebus quadraginta iudicentur: Quando enim nulla antedictarū partium laborat, nec caloris copia tanta est ut exuri atque ardere videantur, nec contrā penuria tāta, ut extinguatur nativus calor, permultum ægro spei esse debet ad recuperandam etiam ab acutis morbis sanitatem, à quibus vel ob magnitudinem febrium, vel dictam propriè phlegmonem pericula imminēt.

Οἱ δὲ ἰσραῆτες ἄριστοι μὲν εἰσιν πάντες ἐν τοῖς ὅξέσι νοσήμασιν, ὅσοι ἐν ἡμέρῃσι τε κρίσιμῃσι γίνονται, καὶ τελείως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάττουσιν. ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὀχέοι ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος γινόμενοι, ἀπέδιδξαν τὸν ἀνθρώπον ὡς πετέτερον φέροντα τὸ νόσημα.

οἱ δ' αὖ μὴ τοιοῦτον πῖν ἐργάζωνται, ὅ λυσιτελέες· καί κισοι δέ οἱ ψυ-
 χροὶ τε καὶ μέθυοντες πλεῖν κεφαλὴν τε καὶ τὸ πρὸς σπον γινό-
 μναι, καὶ τὸν αἵχνα. οὗτοι γὰρ. ξὺν μὲν ὅξος πυρετὰ θάνατον
 προσήμῃουσιν. ξὺν δὲ ὑπερτέρῳ, μήκρος νοῦσον. καὶ οἱ καὶ πλεῖν τοῦ
 σῶμα ὡσαύτως γινόμενοι, τοῖσι πλεῖν κεφαλῇ. οἱ δὲ κεγ-
 χροὶ δέες, καὶ μέθυοντες πλεῖν τὸν τράχηλον γινόμενοι, πονηροί. οἱ δὲ
 μὲν σαλαγμῶν καὶ ἀτμίζοντες, ἀγαθοί. κατὰ τοῦ δὲ χεῖν τοῦ σπύ-
 λου καὶ ἰδρώτων γίνονται γὰρ οἱ μὲν δι' ἐκχυσιν σωμαμάτων, οἱ δὲ
 διὰ στυγνότην φλεγμονῆς.

De sudori-
 bus.

Sudores in omnibus quidem acutis morbis o-
 ptimi sunt, qui & diebus criticis proueniunt, & æ-
 grotatē febre prorsus liberant. Boni quoque, qui
 toto corpore manant, faciuntque vt homo morbū
 facilius ferat. Qui verò nihil eorum effecerint, nisi to-
 to corpore profluxerint, & ager facilius ferat morbū, haud-
 quaquam commodi videntur. Pessimi autem sunt
 frigidi, & qui circum caput tantū & faciem, & cer-
 uicem oriuntur, etiam si frigidi non sint, cū animi de-
 liquium minitetur. Sed omnium pessimi sunt, si partibus istis
 frigidi videantur, cū non amplius futuram syncopen, sed
 iam incipientem ostendant. Sedenim ex febris vehementia
 distinguuntur. Quippe si febris acuta est, tam frigidi illi
 sudores, etiam si toto è corpore prodeant, quàm illi qui cer-
 uicem tantū atque caput occupant, quanuis forte calidi,
 mortem certamque perniciem adferunt. Sin autem
 mitis est, morbi longitudinem denunciant. Sed po-
 terunt tandem vires vitiosos humores spatio concoquere,
 modò ne prius febris vehementia pessundentur. Similiter
 & qui in toto corpore, eodē quo & in capite modo
 proue-

proueniunt. At qui milii instar prodeunt, quique solo in collo emergunt, mali sunt. Boni verò, qui guttatim stillant & vaporem mittunt & exhalant. Cæterum vniuersalem sudorum rationem nouisse oportet. Alij siquidem propter corporum exolutionem, alij verò propter sudoris vehementiam solent excitari.

Υποχόνδριοι δ', ἄριστον μὲν, αἰώδιον τε εἶναι καὶ μαλακὸν καὶ ὁμαλόν, ὅτι διὰ τὸ ἐπ' ἀριστερῇ φλεγμῶν δὲ, ἢ ὀδυῶν παρεῖναι, ἢ ἐντεταμένοι, ἢ αἰωμάλως διακείμενα τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ, ταῦτα πρῶτα φυλάσσειν χρή.

Saluberrimum verò est, si hypochondrium sine De Hypo-
chondriis. ullo doloris sensu molle & æquale, tam in dextra quam in sinistra parte sit. *Achæ nota sumuntur, doloris quidē expers esse ab eo quod ipsi non accidit: molle verò & æquabile, ab illis quæ insunt. Sed molle ex moderato renixu cognoscitur (huic enim contrarium, quod scilicet vehementer renititur durum est) æquale verò non hac modò nota deprehenditur: nam possunt omnia quidem æquè mollia esse, quæ tamen alia parte dolore vacabunt, alia verò dolore afficiuntur, vel alio loco calidiora, alio frigidiora quàm debeant, aut sublimiora uno, & altero magis depressa sunt. Sinautem phlegmone laboret totum hypochondrium vratur, inflammatur, & succendatur, aut dolorem adferat & tēsum sit ob insignem quandam siccitatem non ipsius modò hypochondrij, sed etiam membranae costas succingentis & septi transuersi, vel quòd afficiantur muscoli hypochondrij phlegmone quæ tumorem excitet, nec tamen propriè phlegmone sit, qui dolorificus tumor est, aut dextrum à sinistro*

variū & inæquale, hoc est, inæqualiter affectū in dextra & sinistra parte: quod sit quoties hypochondrium eandem non habet vel caloris, vel frigoris, vel doloris, vel indolētiæ, vel gracilitatis, vel laxitatis, vel tēisionis affectionem, hæc omnia animaduertere, auersari & cauere conueniet.

Εἰ δὲ καὶ σφυγμὸς ἐν εἰν ἐν τῇ ὑποχορδρίῳ, δόρυβον σημεῖον, ἢ ὡς φερεσώην. ἀλλὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπιτηδεῖν χρὴ τῶν τεσσάρων· ὡς γὰρ αἱ ὀφθαλμοὶ κινεῶνται, μαρτυροῦναι τοῖς ἐλπίσι.

Quod si in hypochondrio pulsus quoque insit, siue ille sit qui magnas inflammationes comitatur, siue ille agro sensibilis motus arteriæ magnæ, qua spinam perreptat, siue vehemens ille arteriarum motus quem vel solus aeger, vel qui illi assistunt, non admota etiā manu manifestò percipiunt, perturbationem aut deliriū significat. Perturbationem quidem, quòd hæc pericula omnia ex æquo cōsequātur, quibus non agri solūm, verumetiam Medici perturbari solent: delirium verò, propter septum transuersum, à quo promptissimè suscitatur, & propter os ventriculi, siquādo magna ipsum phlegmone inuadat. Sed eorum qui sic affecti sunt oculos intueri oportet. Si enim sunt instabiles ac crebrò moueantur, insania expectanda est. Quippe cū musculi affectiones cerebri primi sentiant, quòd cū ab aliis neruosis partibus, tum à septo transuerso & ore ventriculi afficitur. Cū enim ab eo nerui omnes oriuntur, quæ partes neruos plures aut maximos recipiunt, illæ principium suum in consortium mali haud sine ratione pertrahunt.

Οἷδ' ἡμεῖς ὅτι ἐν τῇ ὑποχορδρίῳ σκληρόν τε εἶναι καὶ ἐπώδυνον, καὶ κίτον μόνον, εἰ παρ' ἀπὸ τοῦ εἶναι τοῦ ὑποχορδρίου· εἰ δὲ καὶ εἶναι ἐν τῇ

ἐτέρῳ μέρει, ἀκινδυνώτερόν ἐστιν ὡς τὰς ἐπ' ἀριστεράς.

Tumor porro in hypochondrio durus, idémque dolorem inferens, pessimus est, si totum infestet hypochondrium & in utroque latere consistat. Sin altera tantum partem occuparit, minori cum periculo coniunctus est, si in sinistra parte sit excitatus. mitior enim est propter lienem, quemadmodum qui dextram peruadit, deterior propter iecur.

Σημείον δὲ τὰ ποικίλα οἰδήματα ὡς ἀρχὴ μὲν θάνατον ἐλίζουχόνιον ἔσεσθαι.

At verò tumores illi duri & dolorem cientes per initia quidem nati, qui præcordia peruadunt, si internarum quoque partium aliqua (ut iecur, ventriculus, lien, septum transversum) affecta fuerit, mortem breui futuram portendunt.

Ἦν δ' ὑπερβάλλη εἴκουν ἡμέρας ἑ, τε πυρετὸς ἔχων. καὶ τὸ οἶδημα μὴ κατὰ μέτρον εἰς Δ' ἡμέρας πύησιν τέρεται.

Si verò febris vigesimū diem superet, nec tumor interea curetur & confidat, resolutio à quo fit humore in suppurationē vertitur. Cū enim humor ille remaneat, eum secundum qualitatem immutari necesse est, & vel putrescere si natura velut in morticino corpore nullā eius concoctionem præ imbecillitate moliatur: aut si illa valida est in pus conuerti. Sæpe autem accidit, ut sedata febre, phlegmone aliqua schirrholes oboriatur, cū tenuior quidem humorum portio, qui phlegmonem excitarunt, in ambientem euanuerit, crassa verò lentāque in ipsis affectorum corporum maioribus spatiis minutatim impacta est. Itaque id etiam atque etiam videndum ne accidat.

Γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ διεοδῶ, καὶ αἵματος ῥῆξις ἐκ τῆς ρινῶν, καὶ κάρια ὠφελεί· ἀλλ' ἐπιδιερῶται χεῖρ, εἰ τιὸ κεφαλὴν ἀλγέουσι, ἢ ἀμβλυωποῦσιν. ἢν γὰρ ἡ τοιοῦτον εἴη, ἐξαῦθα ῥέποι.

Accidit autem præcordiorum inflammationibus illis præsertim quæ iecur & lienem occupât, in primo dierum criticorum circuitu, hoc est primo septenario, sanguinis etiam è naribus eruptio. Siquidem plurimis sanguis profluit primis septē diebus, paucis nono atque undecimo, paucissimis decimo quarto: ac plurimum ipsis adfert adiumenti. Verùm interrogare oportet an caput doleat, aut hebes sit & retusa oculorum acies. Nam quòd sursum ferantur humores (unde sanguinis profluuium) notæ sunt capitis dolor, atque oculorum hebetudo. Siquid enim eorum adsit, ad eum locum repit atque fertur.

Μᾶλλον ὅ τοῖσι νεωτέροισι πέντε ἢ τελέκοντα ἐπέω, τιὸ τῶ αἵματος ῥῆξιν πρὸς δέχεσθαι χεῖρ.

At in iunioribus potius, qui quintum & trigessimum annum agunt, sanguinis profluuium expectandū est. Siquidem id ætatis tum sanguinis plurimum est, tum vires valentissimæ, tum calor exuberans.

Τὰ δὲ μεγαλύτερῃ οἰδηματίων καὶ αἰώδυνά καὶ τὰ δακτύλῳ πιεζόμενα καὶ ὑπείκυντα, χρονωτέρας (ἀεὶ κρίσιος ποιεῖ), καὶ ἥσσοι ἐκείνων διήκοντες ὄντι.

De tumori-
bus.

Tumores verò molles, ijdeque doloris expertes, ac digito dum premuntur cedentes, quum sint pituitosi multò tardiùs iudicantur, diuturniores sunt ac longiori tempore perseverant, præsertim cùm frigidiores sint, & calore concoctio perficiatur. Et minus ac illi habent

periculi, *minúsque sunt perniciosi, cum dolore vacent, qui vires exoluit.*

Εἰ δὲ ὑποβόλλῃ ἐξήκοντα ἡμέρας ὁ, τε πυρετὸς ἔχων, καὶ τὸ οἶδήμα μὴ καθίσταται, ἔμπυον ἔσθαι σημαίνει, ὅτι τοῦτο, καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ χειλὶ καὶ τ' αὐτό.

Quòd si febris quempiam detinens sexagesimum diem superet, nec tumor interim subsideat, futuræ suppurationis id est indicium. *Neque is modò tumor qui in præcordiis immoratur in pus conuertetur, verùm & ille etiam qui in reliquo ventre constiterit, reliquo inquam: secundum enim significationem quandam etiam præcordia inter ventris partes censentur.*

Ὅσα μὲν οὖν ἐπὶ ὤμας τε ἔσθαι, καὶ σκληρὰ, ὅτι μεγάλα, σημαίνει κίνδυνον θανάτου ὀλιγοχρόνιον. ὅσα δὲ μαλακὰ τε καὶ αἰώδεια, καὶ τὰ δακτύλῳ πιεζόμενα ὑπερέκ, χρονιώτε-
ρα ἐκείνων.

Quicunque igitur dolorem inferunt, & duri magnique sunt, periculum mortis non procul abesse indicant. Qui verò molles sunt, dolore vacui ac cōpressi digito cedunt, illis sunt diuturniores.

Τὰς δὲ ἀποστάσεις ἥσονται τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιεέται, τῶν ἐν ᾗσιν ὑποχονδρίοισιν· ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω τε ὀμφα-
λῶς εἰς ἀποπύησιν τρέπεται.

Sed enim qui ventrem obsidēt tumores, non tam crebrò faciunt abscessus, quàm qui in hypochondrijs consistunt. *Cùm enim calidior ille sit locus, ab eo quicunque longius ad infernas partes recedūt, seriùs minúsque suppurant.* Minimè verò omnium, qui sub umbilico sunt, in suppurationem conuertuntur.

Αἵματος δὲ ῥῆξιν ἐκ τῆς αἰῶς ὑπὸν μέλιστα πᾶσι δέ-
χεται.

Sed è supernis maximè partibus expectanda est sanguinis eruptio . Neque enim tumores , qui infernas partes occuparunt, sanguinis fluxiones excitant.

Απὸ τῶν ὅτι καὶ τῆς οἰδημάτων χεινίζοντων πρὸς ταῦτα τὰ
χωρία ὑποσκέπτεται τὰ ἐκ πυήσας.

Omnium autem tumorum qui diutius in ijs parti-
bus hærent suppurationes obseruare & animadu-
tere oportet.

Τὰ ὅτι ἀσπυήματα ὧδε δεῖ σκέπτεσθαι τὰ ἐν ἐσθῆτι· ὅσα
μὲν ἔξω τρέπεται ἀεὶς ἔστι· μικρὰ τε εὐόντα, καὶ ὡς μέλιστα ἐκ-
κλίνοντα ἔξω, καὶ ἐς ὅζον ἀποκυρτούμενα· τὰ ὅτι μέγαρα τε εὐόντα
καὶ πλατέα, καὶ ἥκιστα ἐς ὅζον ἀποκυρτούμενα, καίς.

De suppu-
ratione.

Cæterùm suppurationes (quo nomine symptoma
eiusmodi intelligo, quòd prout uniuersum tumore aliquo præ-
ter naturam concocto collectum fuerit) quæ inde prode-
unt, hoc modo sunt considerandæ. Quæ foras & nõ
intrò abscedunt, tum quæ paruæ sunt, nec magnum oc-
cupant locum, nec latè extenduntur, & permultum pro-
minent, atque in acutum attolluntur, ita contractæ
sunt, ut in fastigium tendant, & conifiguram representent,
optimæ sunt. Nam ostendunt robustam esse facultatem,
quæ prout foras propellit, & non magnam corporum quæ exe-
dunt partem, corrumpunt. Magnæ verò, & latæ, nec in
acutum fastigiata, pessimæ sunt.

Ὅσα ὅτι εἶσω ῥήγνεται, ἀεὶς ἔστι, ἀμὴν τὰς ἔξω χωρίῳ
ὑπὸν κινῶν, ἀλλ' ἔστι πρὸς εὐαλμύνα, τε καὶ αἰώδυνά. καὶ πᾶν
τὸ ἔξω χωρίον ὁμοῦ χειρὸν φαίνεται.

Quæ verò interiori parte rumpuntur, optimæ quidem illæ sunt, *licet deteriores iis quæ foras exeunt*, quæ nihil cum externo spatio communicant. Sunt autē hæ contractæ & doloris expertes, ac tota loci facies exterior eiusdem apparet coloris. *Omniū verò pessimæ, quæ in partem utranque, tum internam tum externā erupere. Sic enim geminatum malum est. Nullam enim tūc habet natura sedem, nullūque (ut ita loquar) principium renutritionis, quò ruptis possit opitulari, & veluti in solo quodam firma iacere regeneranda carnis fundamenta.*

Τὸ δὲ πύον, ἀεισον λευχόν τε εἶναι, καὶ ὁμαλόν, καὶ λεῖον, καὶ ὡς ἡκιστα δυσωδές. τὸ δὲ ἐναντίον τῆς τέου, κέκιστον.

Est autem pus optimum, quod album, æquale, læuēque est, & quàm minimum graecolens & foetidum. *Immensus enim fetor putredinis potius, quàm concoctionis nota esse solet.* quod verò huic est contrariū, deterrimum est.

D. HIPPOCRATIS

COI PROGNOSTICON

SECUNDA ECPHRASIS

Latina ex mente Galeni.

Q I δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ πῶν ὀξέων νοσημάτων πύοντες κακί. οὐτε γὰρ τῷ πυρὸς ἀπαλλάσσουσιν· ἐπώδυνοί τε εἰσὶ καὶ βλάστατοι καὶ θανατώδεις. ἔρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ὀσφύος. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ἥπατος.

De aqua in-
tercus.

Omnis aqua intercus, quæ vitiato sanguificationis opere ex acuto morbo cœpit, mala est. Neque enim à febre quenquam vindicat: sed acrem dolorē ciet, & mortem infert. Oritur autem magna ex parte ab inanibus, hoc est, ab illis partibus, quæ in spatii alui inani- bus inter extremam thoracis costam & coxēdicis ossa continentur: Græci κενεώνας, Latini Ilia vocant. Hæ autem sunt ieiunum, lactes, tenuiæque intestina, & lumbis, interdum verò à iecore. Quandoquidem lien, si quando in veteri morbo scirrhosam aliquam affectionem contraxerit, tum iecur ipsum similiter afficit, tum eius occasione hydro- pas in corpore uniuerso excitat.

Οἱσι μὲν οὖν ἀπὸ τῆς κενεώνων, ἢ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται τὶ ὑδρώπων, οἷτε πόδες οἰδέουσι, ἢ δὲ ἄρροια πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε τὰς ὀδυνὰς λύουσιν τὰς ἐν τῇ κενεώνων, ἢ τῆς ὀσφύος, οὔτε πλὴν γαστέρας γὰρ πάσουσιν.

Quibus ergo ab inanibus & lumbis ortum ducit hydrops, ieiuno intestino vel mesenterio phlegmone labo- ranti, ijs pedes tument, diuturnū ventris profluuium eos detinet, tum quia alimentum omne cōfestim deorsum propellatur, à ieiuno & tenuibus intestinis imbecillibus, & eo ipso grauat, tum quia intestina, quæ alimento corrupto, & plurimis coaceruatis biliosis excrementis, ob partium quæ phlegmone tentantur calorem, vehementer mordētur, irritantur ad excretionem eorum quæ in ipsis continentur. Quod tamen nec inanum iliūque dolores sedat, nec ventrem subducit, vacuat, & eius tumorem ad æqualitatem redigit. Quo fit, ut qui sic affecti sunt, cum dolore alui reddant excremēta, & imus iis venter totus in-
tumescat.

tumescat. Dolores enim excitari necesse est, tū propter phlegmonas, tum propter morsus: ventrem autem intumescere, quòd intestina flatuoso spiritu plena sint, ex cruditatibus (ut rationi consentaneum est) originem ducente. Quòd autem intus non moretur alimētum, id propter imbecillitatem cōprehensivæ seu contentricis facultatis intestinorum accidit.

Οκίσσοισι δὲ ἀπὸ τῆς ἥπατος οἱ ὑδρωπες γίνονται, βῆχες τε καὶ θυμὸς τοῦτοισιν ἐγγίγνεται, καὶ ὁ δὲν τι ἀποπνύουσιν ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ γαστήρ ὁ ἀναχωρεῖ, εἰ μὴ σκληρὰ τε καὶ πρὸς ἀνάλκην καὶ πρὸς τὴν καρδίαν γίνονται οἰδήματα, τὰ μὲν ὅτι δεξιὰ, τὰ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ, ἰσάμυνά τε καὶ κατὰ πλεύρα.

At quibus ab hepate aqua intercus oritur, ij tussi & tussendi cupiditate infestantur, sed vix tussire aggressi statim conquiescūt. Nam iecinoris moles septo transverso incumbens, pulmōni parit angustiam, cui mederi se posse, eo, quod molestum est vacuato, sperantes agri, tussire affectant, tanquam malum aliqua ex parte lenaturi, sed facultatis naturalis auxilio destituti protinus desinunt. Eam igitur ob causam illos tussendi cupiditas incessit, sed diu tussis non detinet: quia nec quicquam quod dictu dignum sit excreant aut expuunt, sed quantum modò serosi tenuisque humoris ex vasis serosum sanguinem continentibus, in asperam arteriam sudoris cuiusdā instar, exprimitur. pedes tument: cū enim à calidissimis partibus longissimè absint, tumorem contrahunt. venter nihil excernit, nisi dura quædam, & necessitate coactus, atque circa ventrem tumores prodeunt, dum à pedibus sursum conscendēs malum, totum etiam ventrē similiter

occupat, adeò ut si tumorem digito premas, locus ipse cauius quasiq̃ue defossus appareat, deinde paulò post in priorem sedem reuerti videatur: qui interdum dextra, interdum sinistra parte consistunt atque desinunt. Nam quando emergere incipiunt, plerunque confidunt, ut prorsus defuisse videantur: deinde verò exurgunt denuò, rursumq̃ue confidunt, atque iterum postea renouantur, verum temporis spatio permanent, nec amplius fidunt.

Κεφαλὴ δὲ, καὶ χεῖρες, καὶ πόδες ψυχρὰ εἶναι, καὶ χύνη τῆς τε χεῖλης, καὶ τῶν πλῦρων περιττῶν εἶναι.

Si verò caput, & manus, & pedes, hoc est, extremae corporis partes, quæ & minimè carnosæ sunt, & longissimè absunt à visceribus, frigeant, quod in morbis acutis accidit ob magnitudinem phlegmone, quæ dum viscera opprimuntur, paucus admodum sanguis in corpus vniuersum permeat, licet plurimus in partibus phlegmone affectis intercludatur, ventre & lateribus calentibus, hoc est longè calidioribus, quàm cum se haberent secundum naturam, malum est: viscera enim iam ingenti phlegmone detineri indicium est.

Ἀρίστον δ' καὶ ὅταν τὸ σῶμα, θερμὸν τε εἴη, καὶ μαλακὸν ἰσχυρῶς.

Optimum autem est, ac securitatem pollicetur, si totum corpus æqualiter sit calidum & molle. id enim testatur corpus optimè esse constitutum.

Στέφειν δὲ χεῖρὶ ῥηιδίως τὸν ἀλγέοντα, καὶ ἐν τοῖσι μετέωροις ἐλαφρὸν εἶναι.

Cæterum oportet eum qui aduersa conflictatur valetudine, faciliè conuerti, & dum assurgit alacrem esse & leuem. Sunt enim hæc virtutis, quæ secundum ap-

petitum corpus mouet, testimonia.

Εἰ δὲ βαρὺς ἐὼν φαίνοιτο, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ τὰ χεῖρες, καὶ τοὺς πόδας, ἐπικινδυνότερον.

Quod si æger & reliquo corpore, & manibus, & pedibus grauis esse videatur (*prodit autem se manifestò partium grauitas, quum æger voluntarias actiones obire conatur*) plus subest periculi. Est enim partium grauitas maximum & præcipuū imbecillæ virtutis argumentū, non omnis quidem, sed eius modus, quæ in neruis & musculis residet.

Εἰ δὲ πρὸς τὰς βάρας καὶ οἱ ὀνόχες καὶ οἱ δάκτυλοι πελιδνοὶ γίνονται, πρὸς δὲ κινῶς ὁ θάνατος πρὸς αὐτὴν.

Sinautem præter corporis grauitatem ungues & digiti liuidi euaserint, confestim & absque mora mors expectanda est. Cum iam utriusque facultatis emortuæ, animalis, inquā, & vitalis manifesta signa appareant. Est enim eius facultatis per quā muscoli mouentur exolutæ, grauitas signum, & liuiditas extincti caloris naturalis, qui à corde proficiscitur.

Μελαίνοντες οὖν πρὸς ἐλῶς οἱ δάκτυλοι, καὶ οἱ πόδες, ἥσαν ὀλέθριοι τῇ πελιδνῶν εἶσιν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι χρὴ. Ὡς γὰρ ἐκπέως φέρων φαίνεται τὸ κακόν, καὶ ἀπὸ τῆς πρὸς ἐκτελεστικῶν πρὸς τοῦτέοις τοῖς σημεῖοις ἀποδιδυμῆς, καὶ νόσησις ἐς ἀπόσασιν τραπήναι ἐλπίς. ὥστε τὸν μὲν αἰδεσπόν πρὸς γενέσθαι, τὰ δὲ μελαίνεσθαι τῷ σώματι ἀποπεσεῖν.

At si digiti ac pedes prorsus nigrescant, non extincto in ijs calore, sed decumbente in eos defluxione, minus perniciosi sunt liuidis. Sed & alia signa consideranda sunt. Nam si æger malum leuiter ferre videatur, & id

dat, morbum in abscessum verſum iri ſpes eſt, ita vt homo ſaluus & incolumis euadat: quæ verò corporis partes nigritiem contraxerunt, decidant.

Ορχιες ὅ καὶ αἰδοῖα ἀνεσπασμένα, πόνοις ἰσχυροῖς σημεῖα, καὶ κίνδυνον θανάτου δα.

Testes porro & pudenda ſi conuellantur, ob dolorem ad principium retrahantur, & cum facultate vitali, quæ deperit, nec ſe poteſt ad extremas corporis partes extendere, intrò ſe referat, vehemētibus doloribus ægrū excruciarī, & in lethali periculo verſari ſignificant.

Περὶ δὲ τῶν ὕπνων, ὥσπερ καὶ φύσιν σπάνητες ἡμῖν ἐſτι, τὴν μὲν ἡμέρην ἐξηγησέναι χρὴ, τὴν δὲ νυκτὰ καθεύδην. ἢν δὲ εἴη τοσοῦτο μεταβεβλημύρον, κακίον. ἡκιστα δ' αὖ λυπείοιτο, εἰ κοιμῶτο ὁ παρῶν ἐς τὸ τέλειον μέρος τῆς ἡμέρας· οἱ δὲ ἀπὸ τούτης τῆς χρόνης ὕπνοι πονηρότεροί εἰσι.

De ſomno.

Quod autem ad ſomni rationem attinet, illum inire eodem modo conuenit, quo nobis per naturam ſolenne eſt, & in more poſitum, vt interdium quidem vigilemus, noctu verò dormiamus. Quod ſi ſecus fiat, & à conſuetudine quis declinet, malum eſt. vt enim quod conſuetum eſt, prodeſt: ita quod præter conſuetudinem eſt, nocet. Minus autem detrimēti ſomnus inferet, qui matutino tempore ad tertiam diei partem hominem complectetur. Qui verò ab eo tempore obrepit, damnoſior eſt.

Κάκιον δὲ μὴ κοιμᾶσθαι, μήτε τῆς νυκτός, μήτε τῆς ἡμέρας. ἢ γὰρ ἀπὸ οἰμύνης τε καὶ πόνου ἀγρυπνίη, ἢ παρὰ φροσύνην ἐſται ἀπὸ τούτης τῆς σημείας.

Pſſimum autem, ſi neque noctu, neque interdium

somnus inuadat. Nam aut à dolore & labore vigilia accedit, *qui enim dolore diuexantur, somno frui non possunt*, aut futuri delirij signum est, *quod ob siccū cerebri temperamentum, vigiliis solet excitare.*

Διαχώρημα δέ ἐστιν αἷσις, ὅ μαλθακὸν τε καὶ ξυωετηκός, καὶ πλεὺς ὄρην, ἢ ἡπερ καὶ ὑγιαῖνοι τι ὑπεχώρη. πλῆθος ὃ παρὰ τὸ λείπον τῆς ἐσιόντων. τοιαύτης γὰρ εἰσότης τῆς διεξόδου, ἢ καὶ τῶ χειλίν ὑγιαῖνοι αἱ.

Excremētum autem optimum est, quod molle, concretum & cohærens egeritur. *Hoc est, nec prorsus durum lapidis in morem, nec ad modum liquidum, ut diffluere possit, sed eatenus molle ut adhuc compactū maneat.* ac eodem ferè tempore, quo per secundam valetudinē deijci cōsuevit, copia verò ingesto cibo proportionē respondet. *Sit quoque et color et odor qualis secundum naturam esse solet.* Eiusmodi enim deiectio inferiorem ventrem, tum ipsum ventriculum, tum ieiunum, reliquaque intestina omnia bene habere declarat.

De Deiectionibus.

Εἰ ὃ εἴη ὑγρὸν ὅ διαχώρημα, ξυμφέρει μὴ τε τρύζειν, μὴ τε πυκνὸν πίνειν, καὶ κατ' ὀλίγον ἀποχωρέειν. καπιῇ γὰρ ὁ αἰσθηστος, καὶ τῆς ξυωετός ἐξαναστάσις, καὶ ἀγρυπνοῖα αἱ. Εἰ ὃ ἀρδρὸν πολλάκις διαχωρέει, κίνδυνος λειποθυμῆσαι.

Verūm si quod excernitur liquidum est, *quum videlicet vel è ventre in iecur, digestum non est alimentum, vel ex iocinore aut liene humoris aliquid excrementitij in ipsum cōfluxit*, id nec stridere, nec cumulatè ac paulatim secedere & egeri conducibile est. *Nam quæ exeunt, rationem habent symptomatis.* Quæ verò longiori mora interposita cumulatè excernuntur, sæpenumero uti-

liter excerni solent, quum natura ea modo, aut qualitate superflua deponit: aut totum animal, vel aliquam ipsius familiarem portionem vacuat, siue expurgat. Voco autem familiarium vacuationem, quando copia exsuperant: purgationem verò, eorum quæ sunt aliena qualitate. Lassescit enim atque fatigatur homo, si crebrò è cubili surgere cogitur, conficiturque vigilijs. Si verò cumulatè, affatim, sæpèque deijcit, periculū est ne in defectionem animi incidat: inde enim vires exsoluuntur.

Αλλὰ γὰρ καὶ τὸ πλεῆθος τῶν εισιόντων, ἢ δις, ἢ τρις τῆς ἡμέρης ὑποχωρεῖν, τὸ δὲ νυκτὸς ἀπαξ· πλείονα δ' ὅτι τὸ σῶμα, ὥσπερ σωήτης ὅστι τὰς ἀνθρώπων.

Sed pro ingesti cibi copia, bis aut ter interdium, & semel noctu deijcere oportet: sed matutino tempore plurimum, vt homini consuetudo erat.

Παχυνέσθαι δὲ γὰρ τὸ διαχωρημα, ἵσσης πρὸς κρίσει τῆς νοῦσας.

Cæterum cum morbus ad crisin venit, si incipiente morbo deiectio liquida fuerit, id quod excernitur crassius esse oportet, quod, inquam, aquosum dilutumque, non quod crassum durumque erat.

Υπόπυρρον δὲ ἔστω καὶ μὴ λίαν δυσώδες.

Subruffum præterea nec admodum fædi odoris sit excrementum oportet, si secundum naturam se habeat, quum bilem, quæ à iecore in ventrem defluit, qualitate quidem moderatam, & quantitate exiguam excipiat. Nam si meracior vel copiosior affluerit, flauum aut rufum efficit: sin ad intestina non feratur, id quod descendit album erit.

Επιτήδον δὲ καὶ ἑλμυνθας τροχύλας διεξιέναι μὲν τὸ δισ-
χωρήματος πρὸς κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου.

Sed & lumbricos teretes & rotundos, cū ad cri-
fin morbus properat *iudiciūque subit*, vnà cum re-
trimētis excerni non est incommodum. *multò enim
melius est, ut eos natura deorsum pessundet, quàm per supe-
riora reijciat.*

Δεῖ δὲ οὐ πολλὰ τὰ νησθήματα λαπαρῶ τινὲν χειλὴν εἶναι,
καὶ βύονγον.

In quouis autem morbo ventrem gracilem & iu-
sto modo vacuū esse oportet, ipsum autem sua sub-
stantia modicè altum, nec nimis extenuatum. *Gra-
cile enim quod intento aut pleno opponitur, eorum quæ in-
tra ventrem, modicè autem altum, quod emaciato, ventris
ipsius habitum declarat.*

Υδαρές ὃ κέρτα, ἢ λευκόν, ἢ χλωρόν, ἢ ἔρυθρόν ἰχυρῶς, ἢ
ἀφρώδες δισχωρόν, πονηρὸν τῶντα πόρτα.

Si verò quod deiicitur admodum est aquosum
& liuidum, quod cruditatis est signum, aut albidum, quod
nihil pallidæ bilis à iocinore in partes ad ventrem attinen-
tes descendisse significat, aut pallidum, quod pallidæ bilis
affatim immixtæ est indicium, sicut quod viride est ærugi-
nosæ bilis, aut valde rubrum & spumās, quod aliàs qui-
dem flatuosum spiritum humori vix solubili mixtum esse,
aliàs verò caloris copiam ostendit, id omne periculo nō
vacat.

Επὶ δὲ πονηρόν, καὶ σμικρόν τε εὖν, καὶ γλίχρον, ὃ λευκόν, καὶ
ὑπόχλωρον, καὶ λεῖον.

Insuper malum est, quod exiguū stercus descen-

dit, glutinosum, album, subpallidū, & læue. *Nā eiusmodi excrementa ex colliquatione proueniunt. Inter se autem differunt, quòd exigua glutinosa & alba deijciuntur, pinguedine à calore quidem igneo, sed nondum maligno liquata: subpallidum autem & læue est quod excernitur, pinguedine quidem etiam liquata, sed vel propter calorem longè vehementiorem, vel quòd pinguedo ipsa vetus sit & quodammodo semiputris, aut si quod descēdit, subpallidum fuerit, propter æruginosam bilem maximā prodit colliquationem. Fit verò læue quicquid extra corpus emitti potest, vel quòd aequaliter coctum sit, ita ut nulla eius pars alterationem effugerit, vel à tā vehementi colliquatione, ut nulla humoris qui illic sit portio intacta remanserit.*

Τῶν δὲ τῶν θανάτων δέτεται αἰεὶ ἢ τὰ μέλανα, ἢ λιπαρά, ἢ πέλια, ἢ ἰώδεα, ἢ κρόκοντα.

Exitiū autem maius quàm superiora omnia, ostēdit quod nigrum ab immodica bile atra deijcitur, aut pingue, colliquata pinguedine ab igneo calore, aut liuidum modica bile modicè permixta, aut æruginosum, & mali odoris, qui putredinem arguit.

Τὰ δὲ ποικίλα, χειρότερα μὲν τούτων, ὁλότερα δὲ ἔσονται, ἔστι δὲ τὰ τριῶντα ξυσματώδεα, καὶ χλωδέα, καὶ αἵματώδεα, καὶ παρυσιδέα, καὶ μέλανα, ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξέρχονται ἀλλήλοις, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος.

Cæterum varia quæ sunt excrementa, longioris quidē morbi sunt notæ, cum enim multiplices affectus subesse prodant, temporis spatium ad concoctionem requirunt, sed non minùs sunt pestifera. Sunt autē ea strigmentosa & biliosa, & cruenta sanguineaque, & porracea,

porracea, & nigra. Eaque nonnunquam alius uniuersa, nonnunquam particulatim effundit.

Φύσιν δὲ αἰὲν ψόφῳ καὶ περδύσιος διεξιέναι ἄριστον • κρέσσον ὅτι καὶ σπῶν ψόφῳ διελθεῖν, ἢ αὐτὸν αἰὲν λέεσθαι. καὶ ἔτι διελθοῦσα, σημεῖον ἢ ποιέειν πῶς αἰσθάνονται, ἢ παρὰ φρονέειν, ὡς μὴ ἐκὼν ὁ αἰσθάνεται ἔτι πῶς αἰσθάνονται τῆς φύσεως ποιήσεται.

Optimum autem est flatum absque sono & crepitu exire: ille enim vel spiritus flatuosi copiam, vel vasorum angustiam designat. sed enim tamen cum sono prodire satius est, quàm ibi reuolui. Atque hoc pacto prodies, hominem vel dolore premi, ob cuius magnitudinem cum aliàs mortem perpeti mallet, quàm crepitum plurimis audientibus edere, adigitur ut ea quæ nolit, faciat: vel delirare arguit, nec ad ea quæ agit aduertere, nisi fortè data opera, suâque ipse sponte pedat & crepitum emittat. Sunt enim qui flatum cum crepitu nulla ducti verecundia expellunt.

Τοιῦτοι δὲ ἐκ τῆς ὑποχονδρίων πόνου τε καὶ κυρτώματα, ὡς ἢ νεαροὶ, καὶ μὴ ξυὼν φλεγμονῇ, λυγρὸ βορβορυγμὸς ἐγγενόμενος ἐν τῇ ὑποχονδρίᾳ καὶ μέλαινα μὲν διεξιὼν ξυὼν κόπρω τε καὶ ἔρω, καὶ φύσιν ὡς ὅτι μὴ, καὶ αὐτὸς δὴ περατωθεὶς ὠφελέει ὠφελέει ὅτι ἐκ ὑποκαταβάς ἐς τὰ κατώτερα.

Porro autem hypochondriorum dolores tumoresque, si recentes sint, & sine inflammatione, sonitus excitatus in præcordiis dissoluit. Is enim non modò flatus indicium est, sed eum etiam humori corporique solidi permixtum esse ostendit. Itaque flatuosus ille spiritus in flatum versus, siue deorsum excedat, siue non excedens ad inferiores aliquas parteis descendat, & dolorem, & tu-

morem præcordiis adimit: magisque si cū sterco ore, flatu extruso & vrina excessit. *Talis enim vacua tio nihil prorsus superflui in præcordiis relinquit.* Sin autē ipse nō excesserit, at prodest tamen ad inferiores partes deuolutus.

Τὸ ὅτι θρον αἰσθόν ὅστιν, ὅταν εἴη λευκή τε ἢ ὑπόστασις, καὶ λεῖν, καὶ ὁμαλὴ πᾶσι πύματα τῷ χρονον, ἐς τ' αὖ κριθῇ ἡ νόσος. σημαίνει γὰρ ἀσφάλειά τε, καὶ νόσημα ὀλιγοχρονον ἔσεσθαι. εἰ δὲ θρονα λείποι, καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν ὕρειοιτο, ποτὲ δὲ ὑφίστατο τὸ λευκὸν καὶ λεῖον, χρονωτέρα γίνεται ἡ νόσος, καὶ ἥσων ἀσφαλής.

De vrinis.

Optima autem est vrina, quum sedimentum fuerit album, læue & æquale, per totum, donec ipse iudicatus sit, morbi curriculum. illa enim securitatē pollicetur & morbi breuitatem, *nihilque periculi esse in morbo, & integrè solutum iri, ut nunquam postea reuertatur, tum morbum propediem finem habiturum, adeo ut si primo die, & proximè cum sequenti, ac secundo etiā die, noctēque primi iudicantium dierum circuitus similis perseueret, intra id tempus morbus sit conquieturus, si ei sit adiuncta febris.* Si verò intermittit, interquiescit, ac modò liquida puraque meijtur, modò verò subsidet quiddam album & læue, diuturnior morbus erit ac minus securus.

Εἰ δὲ εἴη τὸ, τε θρον ὑπόρου θρον, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτῆς, ὁμοίη, καὶ λεῖν, πολυχρονωτέρον μὲν τῷ τοῦ τῷ φώτε γίνεται, ὁπότερον δὲ κέρτα.

Sin & vrina fuerit subrubra, ut cū serum sanguinis simul cum ea elabatur, quod sanguinem non probè confectū redū dare significat, eiūsque sedimentum subrubrum

etiam læuēq; fuerit, morbum quidem quàm prior longiorē fore, seriùsque solutum iri: *cùm ad cōcoctiōnem humoris humidioris atque serosioris sit tēpus necessarium*, sed tamen admodū salutare significat. *Quia enim humor ille, qui omnium optimus est, redundat, idcirco morbus periculo caret.*

Κελευώδες δὲ ἐν τρισὶν ἔρσισι αἱ ὑποδαίσιες, πομπραῖ·
 πυττέων δὲ εἰσι κακίους αἱ πεταλώδες· αἱ λυχνίαι δὲ καὶ λεπταί,
 κάρτα φλαύρα· πυττέων δὲ ἔπ κακίους εἰσὶν αἱ πιτυρώδες.

At si quæ in urinis subsident, tanquam crassioris farinæ speciem præ se ferant, malum id signum est. *eiusmodi enim euadunt crasso sanguine vehementer affato, aut carne inæqualiter contabescente. Fit autem id inæqualiter, cùm à febrili calore quicquid carnis molle est ac recens, in tenuem humorem soluitur: durum autem perinde ac quæ in sartagine torrentur, arefactum constitit. Peius autem si quasi bracteolas repræsentent. Primùm enim noua & mollis pinguedo per huiusmodi febres colliquatur, deinde quæ durior est & vetustior, mox recens mollisque caro, & secundum hanc dura & vetus, & postea iam solidæ corporis partes. Quibus rursum inæqualiter contabescentibus, unà cum urinis bracteolis similia exeunt. Quæ verò tenuia desident, crassitie carentia & spumæ similia, atque alba, quæ talia sunt, quòd multò magis quàm crassa circūfusi aëris splendorem per se tota admittant. Ortum autem habent à spiritu flatuoso, quicum semicocto humorum excremento indissolubili modo permixtus est, sunt admodū vitiosa. His autem sunt deteriora, furfuracea. Id enim caloris febrilis ardentis atque colliquantis testimonium est.*

Νεφέλαι ἐμφερόμεναι τοῖσιν ἕρσι, λευκαὶ μὲν ἀγαθαί,
μελαναὶ δὲ φλαῦραι.

Nubes autem quæ in vrinis efferuntur & pendēt,
albæ quidem bonæ, nigræ autem malæ. si modò nigræ
vel à vehementi frigore fiat, quomodo sanguis in grumos
concrefcit, & quæcunque summè refrigerata intereunt, in
atrum vertuntur, vel ab immodico calore. Nam & ipse
quoque sanguis exustus nigrefcit, equè ac alia omnia corpo-
ra, quique in æstiuo sole diu moram traxere, nigri euadunt.

Ἐστ' αὖ δὲ πυρρόν τε εἴη τὸ ἕρσιν καὶ λεπτόν, σημεῖον τὸ νοσήμα
ἀπεπτικόν εἶναι.

Quandiu autem vrina ruffa fuerit, quod plus flauæ
bilis quàm conuenit affluat, vel syncera admodum vrina
misceatur, & tenuis, hoc est, præter eiusmodi colorem etiam
consistentiæ tenuitas accedat, morbum crudum esse &
incoctum significat. Nam ut colore modicè pallida est,
quæ secundum naturam se habet, ut quæ ex humore conco-
cto secreta sit, & parū bilis receperit: ita & eā mediocri con-
sistentia præditam esse decet, nec instar aquæ tenuem, nec
tam crassam, ut iumentorum vrina similis videatur.

Ἦν δὲ καὶ πολυχρόνιον εἴη τὸ νόσημα, τὸ δ' ἕρσιν τοιοῦτον εἶναι,
κίνδυνος μὴ ἔδωκεται ὁ αἰθερὸς ἀφαιρέσας, ἔστ' αἰπε-
πτικὸν τὸ ἕρσιν.

Quod si diuturnus sit morbus, hoc est, longiori tēpore
crudus perseueret, & vrina eiusmodi, periculum est
ne non sufficere possit æger, quoad sit cōcocta vri-
na: sed intereat, & viribus destitutus succumbat, nisi robu-
stissima sit illi natura, quæ morbo repugnet.

Θανάτω δέ τε εἰς δὲ τῶν ἕρων, τὰ τε δυσώδεια, καὶ ὕδατ' ἔχοντα.

δεα, καὶ μέλαινα, καὶ παχέα. *Maximè autem lethalis & exitiosa est urina nigra, foetida & mali odoris, tamper se quàm aliis coniuncta, aquosa item & crassa. Sunt autem aquosæ, quæ tenuem quidem consistentiam habent, colorem verò album, maximamque humorum cruditatem, & coëctricis facultatis imbecillitatem indicant. Crassæ autem quæ etiam atque etiam crassæ sunt. Nam quæ simpliciter crassiores sunt naturalibus, non sunt prorsus mortifera.*

Εστὶ δ' ἴσως μὲν αἰσθῆσιν καὶ τῇσι γυναιξὶ τὰ μέλαινα τῶν ἄρσεν καίκατα ἴσως δ' παῖδοισι, τὰ ὑδατώδεα. *Sed in viris quidem & mulieribus, nigra deterri- ma est, & maximè perniciofa in omni ætate, sed potis- simum in flore ætatis. In pueris verò, quæ aquosa est, Quum enim quæ naturalibus maximè aduersentur, deter- rima sint: excernant autem pueri secundum naturam cras- sas, & in quibus multa subsidentia sint. in iis aquosæ tum eam ob causam sunt exitiales, tum quòd ipsi celerrimè concoquunt, ob robur alteratricis facultatis. Concoctio verò non urinas modò, sed alui etiā excremēta iis qui cruditate laborant incrassat. Itaque si diu in pueris aquosa urina per- manet, nec ullam crassitiem comparat, mortiferū signū est.*

Οκίσσοι δ' αὖ δὲ λεπτὰ καὶ ὠμα ἔρεοισι πούλιω χροὸν, καὶ τ' ἄλλα ὡς περὶ αἰσθῆσιν σημεῖα ἢ, πούτεοισιν ἄποστασιν δει- πρὸς δὲ χροατὶ ἐς τὰ κατὰ τῶν φρενῶν χροατὰ.

Qui tenuem crudamque diu mejuunt urinam, si alia signa salutaria sunt, vt ijs quos spes est à morbo conualituros ac fore superstites, ijs infra septū trans- uersum expectandus est abscessus. Morbi enim qui
E.iiij.

agerrimè concoquuntur, propterea quòd ex crassiore & frigidiore humore originem habent, plerunque per abscessum iudicantur: quos verò calidus & tenuis humor excitauit, per vacationem. Itaque cum vrina incocta diu permanet, discernendum an æger ferendo longo morbo sufficiet, an per abscessum iudicabitur.

Καὶ τὰς λιπαρότητας τῆς αἵματος ὑφίστασθαι ἀεὶ ἀποδείκνυται μέμφεσθαι. σιωπήσιος γὰρ σημεῖα.

Culpanda etiam vituperandaque vrina est, in qua pinguedo araneis similis supernatat. Corpus enim absumi tabe colliquarique ostendit.

Σχεπεῖν τὴν γὰρ τῶν ὕδρων ἐν οἷσιν αἰνεφέλαι, ὡς τε αἶμα, ὡς τε κἄτω ἔωσι, ἐκ τῶν χρώματα ὁκτῖα ἴθρουσι. καὶ τὰς μὲν κἄτω φερόμεναις ξυὼ τοῖσι χρώμασιν, οἷσιν εἴρηται, ἀγαθὰς εἶναι νομίζουσι καὶ ἐπαμύνειν. τὰς δὲ αἵματος ξυὼ τοἷσι χρώμασιν, οἷσιν εἴρηται, κακὰς εἶναι καὶ μέμφεσθαι τὰς τοιαύτας.

Considerandæ porro in vrinis nubeculæ veniunt, sursumne an deorsum ferantur, æstimandi etiam colores quibus sunt præditæ. Et quæ deorsum tendunt, cum ijs quos dixi coloribus, bonæ censendæ sunt atque laudandæ. Quod enim perfectè concoctum, secretum, æquale, similaréque est, id quia nihil flatu habet in fundum vasis urinarij descendit: quod verò magis est aëreum & vaporosum, id ob eam causam, lenius sursum, magis minúsque fertur, pro modo eius à quo subleuatur. malæ verò sunt atque damnandæ quæ sursum conscendunt, eum quem dixi colorem habentes.

Μὴ δὲ ἀπατάτω δέ σε, ὡς γε ἡ κίσις τὴν νόσημα ἔχουσα, τῶν ὕδρων τὰς τοιαύτας ἀποδιδῶν. ὁ γὰρ τὸ ὅλου σώματος ση-

μείον ὅστιν, ἀλλ' αὐτῆς καὶ ἑωυτῆς.

Nec verò te fallat, si vesica morbo aliquo affecta eiusmodi vrinas reddiderit. Non enim totius id corporis, id est, facultatis in toto animali succos concoquentis, cuius veluti focus ardens & fons est iecur, sed ipsius duntaxat vesicæ testimonium est morbo laborantis.

Εμετος δ' ὡφελιμώτατος, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ἐνυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς καὶ ῥα, μηδὲ πολὺς ὡς μέλισσα· οἱ γὰρ ἀκρητέτεροι κακίους εἰσὶν.

Vtilissimus est vomitus pituita & bile quàm maximè mixtus, nec admodum crassus, nec copiosus. Puri enim deteriores sunt. *Nam qui purè biliosus est vomitus, insignē calorem: pituitosus verò frigus significat. Sed & qui purus est, idem crassior esse videtur: pituitosus enim ob frigus quasi concrevit: biliosus verò à vehementia caloris aridus atque torridus efficitur.*

Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμύμμενον πρᾶσιον, ἢ πέλιον, ἢ μέλαν, ὁ, ὡς αὐτῶν τοιούτων τῶν χρωμάτων, νομίζῃ καὶ πονηρὸν εἶναι.

Si verò quod vomitu reiectum est, porracei fuerit coloris. Fit autem saepe porracea bilis in ipso vètre ob cruditatem aliquorum ciborum, aut olerum, qualia sunt betæ, cepæ atq; brassicæ: interdum verò nullo eiusmodi assumpto per morbos in venis gignitur, & defluit modò in summum, modò in imum ventrem, ostendens calorem aliquem in corpore præter naturam esse, & excrementi speciem ita temperati, ut supradictorum olerum succus: aut liuidi, aut nigri, quicunque ex ijs color fuerit, malum esse existimare oportet.

Εἰ δὲ καὶ πῶτα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἀνθρώπος ἐμείλῃ, καίρῳ ὀλέθριον τὸ γίναται.

Iam autem valde est exitiale, si omnes colores homo euomat. Nam plures in corpore graues esse affectus id declarat.

Τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πέλιον τῶν ἐμεομάτων, εἰ ὅλῃ δυσώδες.

Celerrimam autem mortem portendit vomitus liuidus, si malus in hoc odor fuerit. Talis enim putredinem cum extinctione significat.

Γαστρὰ δὲ αἱ ὑπόστασις καὶ δυσώδες ὁσμά καὶ ὅτι πᾶσι τοῖσιν ἐμεομαίνουσιν.

Omnes autem subputridi foetidique odores in omni vomitu mali sunt. Nam si cuius affectui accedat putredo, is deterior quàm sit euadet.

Πύελον δὲ χεῖρ ὅτι πᾶσι τοῖσιν ἀγγήμοι, τοῖσι παρὰ τὸν πλῦμονα καὶ τὰς πλῦρας, ταχέως τε ἀναπνεύουσι, καὶ βυπτέως.

De sputis.

Caterum in omni dolore qui pulmonem & latera tentat & affligit, sputum citò, videlicet per initia morbi, & leuiter facile promptèque excreari exspuìque debet. Eductur autem leuiter, quando neque dolor ullus vehemens thoracem infestat, neque imbecilla est facultas, quæ in medio opere desistit, opusque imperfectum relinquit.

Συμμεμιγμένον τε φαίνεται τὸ ξανθὸν ἰχυρῶς τὰ πνεύμα· εἰ γὰρ πολλὰ ὕστερον μὲν πλεονέχῃ τῆς ὀδυνης ἀναπνεύουσιν ξανθὸν εὖ, ἢ πυρρὸν, ἢ πολλὴν βήχα παρέρχον, καὶ μὴ ἰχυρῶς συμμεμιγμένον, κακίον γίναται.

Et illi flauum maximè permixtum videri cōuenit. Nam si multò post, quàm dolor cœperit exspuatur, quod

quod flauū est, aut ruffum, aut quod multam tussim excitat, nec admodum permixtum est, deterius est.

Τό, τε γδ ξανθὸν ἀκρητον ἐόν, κινδυνώδες. τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλίχρον καὶ σποχρῦλον, ἀλυσιτελές.

Quod enim purè flauum est (*id autem sit propter flauam bilem*) periculo non vacat. Album autem & lentum & rotundum, *quod fit ab adusta pituita*, inutile est, nec prodesse potest.

Κακὸν δὲ καὶ ὁ χλωρὸν ἐὼν κάρτα καὶ ἀφράδες.

Malum etiam est quod valde viride est: *itémque pallidum*, & quod est spumofum. *Spumofum autē sputū ex pituitosa & aërea substantia secum mixtis componitur.*

Εἰ γ' εἴη ὕψως ἀκρητον, ὥς τε ἔμελιν φαίνεσθαι, δυνότερόν ἐστι τοῦτο ἐκείνων. κακὸν γ' καὶ ὡς μηδὲν ἀνακαταίρηται, μηδὲ πωρὴν ὁ πλῦμων, ἀλλὰ πλήρης ἐὼν ζέη ἐν τῷ φάρυγι.

Quòd si ita purum fuerit ac syncerum, vt nigrum etiam appareat, non vllum est aliud eo perniciosius. Malum etiā est si nihil repurgetur, nec pulmo quicquam eiiciat, sed plenus in gutture ferueat.

Κορυζας γ' καὶ πταρμοὶς ἐπὶ πᾶσι τοῖσι πρὸς τὸν πνύμονα νοσήμασι, πωρὴ γενέσθαι ἢ ἐπιγενέσθαι, κακόν· ἀλλ' ἐν τοῖσιν ὁλοοῖσι νοσήμασι τοῖσι θανατωδεσάτοισιν οἱ πταρμοὶ λυσιτελεῖσιν.

Porro autem in omnibus pulmonis morbis, si *De grauedi-
ne & ster-
nutamento.* grauedines, quo nomine intelligo humorē illum tenuem, & crudum, qui per nares excernitur, sub quo distillationes etiam comprehensas esse puta, atque sternutamenta antecesserint aut superuenerint: *superueniūt autem morbis qui pulmonem exercent*, ubi caput calidos vapores exceperit, malum id signum est. Nam si praecesserint, pul-

monem vitioso humore implent. Sinautem, trahente iam morbo successerint, tum pulmonis vehementem affectum produnt, tum ab eo offensum esse caput testantur. Sternutamenta verò si grauedinem consequantur, pulmonem aliquo modo offendunt, ut quæ thoracem totum vehementer concutiāt. At in aliis morbis maximè lethalibus & perniciosiss, sternutamenta, si procedēte morbo (ei etiam quem lethalem esse alia signa declarāt) superuenerint, profunt, securitatēque pollicentur. Licet illa nunquā, si unā cum quouis morbo inuaserint, salutaria esse possint: sunt enim concoctionis argumenta, & cerebri facultatem expultricem robustā esse ostendunt, quæ deiectis in nares flatuosis spiritibus cum quadam humiditate, interdum quidem sensu perceptibili & manifesta, interdum verò obscura & insensibili, sternutamenta commouet.

Αἷματι δὲ ζυμμεμιγμένον μὴ πολλῶν πύελον ξαιρὸν ἐν τοῖσι περὶ πνευμονικαῖσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νόσου πύοι μοῖροι πεισικὸν, καὶ κάρτα ὠφελές· ἐβδόμῳ δὲ εἶναι καὶ παλαιότερῳ, ἥσσον ἀσφαλές.

Sputum verò ruffum, non multo permixtum sanguine, in peripneumoniacis, qui pulmonis inflammatione cum acuta febre & spirandi difficultate laborant, si per initium morbi exscreetur. Pulmo autē phlegmone prehensus humorem quendam in interna sua spatia, quæ aspera arteriæ sunt, effundit, eūque tussi sublatum excreat, indicium fluxionis eius, quæ peripneumoniam excitauit. Est enim illius veluti serum. salutare est & valde conducit. fluxio enim illa, si admodū biliosus est humor, flaua est tantum: si verò sanguineus, rubra: sinautem ex utroque

mixtus, rubra simul & flava : quæ quidem humiditas bona est, à qua non longè abest sincerus sanguis per sputa emissus. Si verò septimo die, vel tardiùs edatur, minùs est securitatis. Oportet enim si sanguis substantia tenuis & serosus in pulmonē defluxerit (id autem faciliè discernes, tum ex sanguinis consistentia, tum ipsius multitudine. Hic enim neque crassus, neque multus est, qui ita exscreatur) eum præcipuè intra primos quatuor dies mutari & concoqui oportet, aut certè ante septimum. Nam ubi usque ad septimum diem nullum principium coctionis accedit, indicium est longo post spatio perfectam coctionem fore: atque ita periculum esse, ne priusquam morbus, qui sic longius ostēditur esse tempus habiturum, concoctus sit, vires exoluantur.

Πάντα δὲ πύελα ποιητέα εἶναι, ὁκόσα αὖ τιτὸ ὀδυῖν μὴ παύει· καί τις δὲ τὰ μέλαινα, ὡς ἀγαγέγραπται· τὰ δὲ παύοντα τιτὸ ὀδυῖν, πύρετων ἀμείνω δυνάμει ὁμῶς.

Omnia autem sputa mala sunt, ut & omnia quæ excernuntur è corpore, quibus ipse non sedatur dolor. Pessima verò nigra sunt, ut antè dictum est. Quæ verò dolorem sedant & leniunt, omniū quæ exscreantur optima sunt.

Ὅκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τυτέων τῶν χρείων μὴ παύονται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πυέλων καθάρσις, μήτε πρὸς τιτὸ τῆς κελίης ἐκκόπωσιν, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκ πυήσονται.

*Quicūque porro dolores has partes, pectus, inquit, De purulen-
& pulmonem, obsident, neque per sputi purgationē,
neque alui deiectionem, neque sanguinis detrac-
tionem, neque per victus rationem, neque pur-*

ganti medicamēto desinunt ac sedātur, eos scito ad suppurationē tendere, & vomicas aliquas polliceri.

Τὰς δὲ ἐκ πνεύματων ὀχύστα μὲν ἐστὶ βελώδεος ἐόντος τῆς πύελου ἐκπίσκειται, ὁλέθρια κάρτα, ὡς τε ἐν μέρσι τοῦ βελώδους τὰς πύας ἀναπύοιτο, ὡς τε ὁ μῦθος.

Ex suppurationibus autem illæ admodum sunt perniciosæ, quæ sputo adhuc bilioso suppurant, in manifestis corporis partibus excitatæ, si seorsum pus, & humorem crudum tenuemque seorsum contineant. Non enim iis faciliè curatio adhiberi potest. Si verò nequicquam puris confectum sit, & malignum præterea signum aliquod accedat, multò deteriores sunt. Has verò etiam malignitate superant illæ, quæ principes partes occuparunt. Est enim infestantis humoris ferocissimi indicium, si cum natura accinctam se ad concoctionem ostendat, ipsi tamen nullo modo cefferit. siue biliosum sputum atque pus inter se ducta, siue etiam mixta exscreentur.

Μάλιστα δὲ ὡς ἀρξεται χωρὲς τοῦ ἐμπύημα ἀπὸ τοῦ τέως τῆς πύελου, ἐβδομὰς ἐόντος τῆς νοσήματος.

Idque potissimum, si suppuratio à tali sputo, morbo iam ad septimum diem progressio, procedere cœperit.

Ελπίς δὲ τὸν χρόνον ταῦτα πύοι τα ἀποθανέσθαι τεσσάρων καὶ δεκατῶν, ὡς μὴ καὶ αὐτὸς ὅστις γένηται ἀγαθόν.

Timendum est autem ne qui talia exspuit, morrem decimo quarto die obeat, nisi quid ipsi boni interea obtigerit.

Εστὶ δὲ χρόνος ἀγαθὰ τε δεκά πετέως φέρειν τὸ νόσημα, βύπρωσι εἶναι, τῆς ὁδῶν ἀπὸ πηλὰ ῥῆσαι, τοῦ τε πύελου ῥηιδίως ἀναβῆσαι,

τὸ, τε σῶμα ὁμαλῶς φαίεσθαι θερμὸν τε εἶναι καὶ μάλθακόν,
καὶ δὲ-ἴδω μὴ ἔχῃν, οὖρα τε καὶ ἀφαιχρήματα, καὶ ὑπνοὺς καὶ
ιδρώτας, ὡς ἀφαιχρήσασθαι ἔκαστα εἰδέναι ἀγαθὰ ἔόντα ὅτι γί-
νεσθαι· οὕτω μὲν γὰρ ἀπορῦτων τοῦτέων ὅτι γινόμενων, οὐκ αὖ
ἀποθάνοι ὁ ἀνθρώπος. ἡ δὲ τὰ μὲν τοὺς αὐτέων ὅτι γίνονται, τὰ δὲ
μὴ, ὅτι πλείονα χρεῖται ζήσας ἢ τεσσαρεσκάδεκα ἡμέρας, ἀπολλοίτ'
ἀνὸς ἀνθρώπος. καὶ δὲ τ' ἐναίτια τοῦτέων· δυσπετέως φέρειν τὴν
νοῦσον, πνῦμα μέγα καὶ πυκνὸν εἶναι, τὴν ὀδυνὴν μὴ παύεσθαι, τὸ
πυέλρον μέλις ἀναβῆσαι, διψῆναι κέρτα, τὸ, τε σῶμα ὑπὸ πυ-
ρὸς ἀνομάλως ἔχεισθαι· καὶ τὴν μὲν χειλῖν καὶ τὰς πλυρὸς θερμαῖς
εἶναι ἰχυρῶς, τὸ δὲ μέτωπον, ἔσθαι χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας ψυχροὺς.
οὖρα δὲ ὅτι ἀφαιχρήματα, καὶ ὑπνοὺς καὶ ιδρώτας, ὡς ἀφαιχρήσασθαι
ἔκαστα εἰδέναι κακὰ ἔόντα. οὕτως γὰρ εἰ ὅτι γινόμενός τι τὰς πυέλρων
τοῦτέων ἀπολλοίτ' ἀνὸς ἀνθρώπος, τῶν ἢ ἐς τὰς τεσσαρεσκάδε-
κα ἡμέρας ἀφικέσθαι, ἢ ἐννατῆρος ἢ ἐνδεκατῆρος. οὕτως οὖν
ἐμβάλλεσθαι χρεῖν, ὡς τὴν πυέλρον τοῦτέων θανατώδους ἔοντος μά-
λα, ἔσθαι πεινῶντος ἐς τὰς τεσσαρεσκάδεκα ἡμέρας. τὰ δὲ ὅτι γι-
νόμενά τε κακὰ καὶ ἀγαθὰ ἐυλογιζόμενον, ἐκ τοῦτέων χρεῖν
τὰς περὶ ῥήσας περὶ λέγειν· οὕτω γὰρ ἀνὸς ἀλυσίνοι μάλιστα.

Hæc porro bona salutiferâque signa sunt, mor-
bum ipsum faciliè ferre, non difficulter spirare, dolo-
rem sedatum esse, sine difficultate exscreare, ex faci-
lique sputum tussiendo reijcere, corpus æqualiter
molle & calidum, siti nulla infestari, vrinas, deie-
ctiones, somnos & sudores tales esse, quales à nobis
dicti sunt. Hæc enim si superuenerint omnia, ne-
quaquâ morietur æger, sed ex toto tutus erit. Quòd
si alia quidem ex ijs adsint, alia autem non, ultra de-
cimum quartum diem vita & communi hoc spiritu

Αἱ δ' ἄλλαι ἐκ πυήσιες ῥήγνυνται αἱ πλεῖσαι, αἱ μὲν εἰχραῖαι,
αἱ δ' τελευταῖαι, αἱ δ' τελευταρχοὶ ἡμετερι, αἱ δ' πρὸς ταῖς ἐξή-
κοντα ἡμέρας ἀφικνέονται.

Aliæ autem suppurationes, plurimæ quidẽ rum-
puntur vîgesimo, aut trigesimo, aut quadragesimo
die, nōnullæ autem ad sexagesimũ vîq; perueniũt.

Επισκέπτεσθαι ὃ χρὴ πρὸς ἀρχὴν τῆ ἐμπυήματος ἔσεσθαι,
 λογίζομενον ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ὁ θεὸς τὸν ὁ ἀνθρώπος ἐπύρε-
 ξεν, ἢ εἴποτε αὐτὸν θεὸς τὸν ῥήγος ἔλαβε. καὶ εἰ φάη αὐτὴ τῆς
 ὁδωῆς αὐτὰ βάρους γενησθαι ἐν ταῖς ἰσχυαῖς ἐν ᾗ ἡλγε. ταῦτα
 γὰρ ἐν ἀρχῇ γίνεται πρὸς ἐμπυήματα. ἐξ ὧν τετέων τῶν χρόνων

πὺν ῥήξιν ἡδὲ πᾶσι δέχεται τὴν ἐμπυμῶσιν ἐσθλα ἐς τοὺς
 ῥέονας τοὺς πᾶσι φημι.

Sed obseruare oportet principiū suppurationis,
 & numerare ab eo die, quo primū febricitauit æ-
 ger, aut quo cumprehendit horror, *multò quàm qui
 præcessit uehementior*, aut quo die grauitatem eius
 partis, quam antea dolor infestabat, sensit. *Tunc autē
 grauitatem manifestò sentit*, quòd humor qui per corpora
 phlegmone laborantia multis & exiguis partibus sparsus e-
 rat, postea quàm in pus versus est, in vacuum aliquod spa-
 tium parti omni in qua phlegmone est, continuū abscedat.
 Ista enim per initia suppurationum solent accidere.
 Proinde ab iis diebus si supputes, suppurationem
 spatiis illis quæ dixi, ruptum iri sperabis.

Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερον μόνον, ἐρέφιν τε καὶ
 καταιμασθῶσιν ἡδὲ ἐπὶ τέτοις, μήτε ἔχῃ ἀλγος οὐδὲ τὰς
 ἐτέρω πλευρᾷ, καὶ ὡς θερμότερον ἢ τὸ ἐπὶ τῷ ἑτέρω. καὶ α-
 κληρομύθον ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρᾷ, ἐρωτᾷ εἰ ἂν αὐτὰς δο-
 κείη βαρὺ ἐκκρέμασθαι ἐκ τῷ ἄνωθεν. Εἰ γὰρ εἴη τέτοιο,
 ἐπὶ θάτερον ὅτι τὸ ἐμπύημα, ἐπὶ ὁκοῖον δὲ πλευρᾷ τὸ βά-
 ρος γίνηται.

Si alteram tantū partem vomica obsidet, verti
 debet æger & sciri num dolorem in reliquo latere
 percipiat, & alterum altero calidius sit: atque vbi in
 sanam partem decubuit, quærere nunquid illi pon-
 dus aliquod è superna parte pendere videatur.
 Hoc enim si fatetur, suppuratio in eo latere est, in
 quo & pondus. *Deprehenditur autem latus affectum,
 tum ex caloris differentia* (in quo enim malum est, id

calidius est) tum quòd homo in oppositum latus decumbens, pondus in superiori parte sentiat. Nam pus in illa parte collectum ponderis sensum inuehit.

Τοις δ' ἐμπύουσ ἐμπύοις γινώσκον καὶ τοῖσι δὲ τοῖσι σιμείοις. ὡς γὰρ τὸν μὲν, εἰ ὁ πυρετὸς σὲν ἀφίησιν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἡμέρῳ λεπτός ἐσθ', πλεὺς δὲ νύκτα πλείων· καὶ ἰσραῦτες πολλοὶ ἔπιγίνονται, βῆχες τε καὶ θυμὸς ἐγίνεταί αὐτέοις, καὶ ἀποπύοις ἔσθ' ἐξίον λόγου· καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἔλκιστοι γίνονται, αἱ δὲ γνάθοι ἐρυθήματα ἔχουσι, καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χερῶν γρυπιοῦνται, οἱ δὲ δάκτυλοι θερμίζονται, καὶ μάλιστα ἄκροι· καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα γίνεταί, ἐσιπίων σὲν ἔπιθυμίοις, καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα.

Cæterum omnes empyemate affectos, qui pus videlicet cumulatam intra corpus habent, siue adhuc in parte phlegmone laborante detinetur, priusquam rumpatur, siue etiam iam rupta suppuratione effusum est, his signis cognoscas licebit. Primum si febris nō dimittit, eaque interdiu leuior est, noctu increscit & vehementior fit, si multus oritur sudor: propter imbecillitatē virium, per halitum abeunte alimento quod digestum fuit. si tussis & tussendi cupiditas infestat, & nihil propemodū in tussi excreatur. Nam si spuerēt, non essent purulenti. Quòd autem nihil prope sputi reijciant, causa triplex est, lentor & crassities ipsius puris, densitas membranae, quae pulmonem complectitur, & præterea virium agrotantis imbecillitas. Si oculi caui fiunt, id quod febribus omnibus inueteratis commune est, & iis maximè quæ vehementer exsiccant: malæ ruborem contrahunt, à calore pulmonis & tussi. Hæc enim ambo tum faciem, tum caput uni-

uersum

uersum excalfaciunt: adhæc vapores in eas feruntur ex fluxione quæ in pulmonem decubuit, in manibus fiunt adu-
ci ungues, absumpta qua firmantur utrinque carne, digi-
ti que ac summi potissimum calent. Et si enim refri-
gerantur per omnes veteres morbos, tamen in omnibus he-
cticis febribus calidi permanent, quod illæ solidas corporis
partes maximè occuparint. Et ij sanè extrema sui parte, nō
extra quidem, sed intra, ubi ipsorum caro est, sentiuntur
manifestò calidi, & in pedibus tumores sunt, qui morbo
trahente excitantur, quod ab illis primùm totius corporis
incipiat interitus, ut à partibus longissimè à principio di-
stantibus. cibi fastidium est, nam iam tum ipsis concidit
appetitus, extincta scilicet unà cum aliis appetendi facul-
tate, & pustulæ toto corpore oriuntur, rodenti sanie in
corpore coaceruata.

Οκτώσα μὲν οὖν ἐξ ἑξονίξ τῶν ἐμπυημάτων, ἔχῃ τὰ σημεῖα
ταῦτα, καὶ πιστεύειν αὐτέοις χρὴ κέρτα· οὐκ ὅσα δ' ὀλιγοῦσι
ἔστι σημεῖνεσθαι τυτέων, ὡς τι ὁπιφάνηται, οἷα καὶ ποιοῖν ἐν
ῥεχῆσι γνομένηοισιν· ἅμα δὲ καὶ ὡς ἡ δυνάμειος ἡ ὁ αὐθροπος.

Quæcunque igitur suppurations diuturnæ sunt,
his notis discernuntur, éstque iis multum fidei ha-
bendum. Nam vires tantas habent, ut nullam dubitandi
ansam relinquant. Quæ verò breues sunt, deprehen-
duntur, si aliqua ex ijs apparent, quæ inter initia e-
mergunt, ut horror, febris, & grauitas, tum si æger spi-
ritum difficilius, quàm antè trahit. Id enim necessariò
accidit, propter pulmonis angustiam, quam pus vacua tho-
racis spatia occupans, parit.

Τὰ δὲ ταχύτερον αὐτέων καὶ βραδύτερον ῥηγνύμενα, τοῖς δὲ

γινώσκοντες ὅτι ὁ πόνος ἐν ὄψεσιν γίνηται, ἢ ἡ δύσπνοια, ἢ ἡ βήξις, καὶ ὁ πνευλισμὸς διατείνῃ, εἰς ταῖς εἰκασίαις ἡμέρας ἔχων παρὰ δέχεται πλὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἐπὶ παρὰ δένῃ ἢ ἡ πυλαί τερος ὁ πόνος ἦ, ἢ τ' ὅλα πάντα τυτέοις καὶ λόγον, τυτέου παρὰ δέχεται πλὴν ῥῆξιν ἐς ὑπερβόλῃ. γίνεσθαι ὅτι ἀνάγκη καὶ πόνον, καὶ δύσπνοια καὶ πνευλισμὸν παρὰ τῆς τῆς πύς ῥῆξις.

Quæ verò ex ipsis citius aut ferius erumpunt, ex hisce notis deprehendes. Si per initia dolor fuit, & spirandi difficultas, & tussis, & screatus, ad vigesimū diem pertineat, tunc vel etiam maturius vomica expectanda est eruptio. Nam si & perpetuò & vehementer ista infestant, citò futuram solutionem portendunt. Si verò non adeò vehemens, sed remissior est dolor, nec perpetuò urgeat, & alia æquè omnia fuerint mitiora, posterius expectare nos oportet eruptionē. Sed necesse est, ut & dolor, & spiritus difficultas, & screatus antè accedāt, quàm pus erūpat & excernatur. Nam dum puri vicinum corpus ipsius acrimonia eroditur, necessariò excitatur dolor: sanie autem aliqua iam tenui per corpus id, in quo conclusum pus est, transeunte, tussis & screatus. Spiritum autē illi difficulter trahūt, cū per totā morbi constitutionem, tum maximè propter recēns abortū dolorē.

Γερμίνονται ὅτι τυτέων μάλιστα οἱς αὐτῶν ὁ πυρετὸς αὐτῶν μερῶν. μετὰ πλὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ταχέως ὀπίθυσμέωσι, καὶ δὴ τῆς ἀπὸ πηλαγμύροις ἔωσι, καὶ ἡ γαστήρ σμικρά τε καὶ ξυωσθηκότες ὑποχωρή, καὶ ὅτι πῶν λυκόν τε καὶ λεῖον, καὶ ὁ μὲν χροὸν ἦ, καὶ φλέγματος ἀπὸ πηλαγμύρον, καὶ ἄτερ πόνου τε καὶ βήχους ἰσχυρῆς ἀνακαταίρηται. αἷμα μὲν ὅπως ἢ τὰ χεῖρα ἀπαλλάσσουσιν. ἢ δὲ μὴ, οἷσιν αὐτῶν ἐγγυτάτω τυτέων γίνηται. ἀπόλλυται δὲ οἱς αὐτῶν

ὅ, τε πυρετὸς μὴ ἀφείη, ἢ δοκέων αὐτέοις ἀφίεναι, αὐτὸς φαίνεται ἀναθερμηνόμηνος. Ἐ δὲ ἴσθι μὲν ἔχῃσι, σιτίων δὲ μὴ ὅπι θυμέωσι. καὶ ἡ χειλὶς ὑγρὴ ἢ, καὶ τὸ πῶν χλαρὸν καὶ πέλιον πύη, ἢ φλεγματῶδες καὶ ἀφρώδες. ὡς ταῦτα πύρτα γίγνηται, ἀπὸλλυται. ἐκτόισι δ' αὖ τούτων τὰ μὲν ὅπι γίγνηται, τὰ δὲ μὴ, οἱ μὲν αὐτέων ἀπὸλλυται, οἱ δὲ ἐν πολλῷ χρόνῳ περὶ γίνονται. ἀλλ' ἐκ πύρτων τῶν τεκμηρίων τῶν ἐόντων ἐν τούτοις, σημεινεῖσθαι καὶ τοῖσιν ἄλλοις παῖσιν.

Ex iis autem salui & incolumes hi potissimum evadunt, quibus eodē die, quo pus erupit & effusum est, febris deferbuit atque conquieuit: desierūt vrgere cibi fastidium *statim à febre cibum appetentibus*, & potionis desiderium, *ut qui siti planè sint liberati*, ac alius pauca, eaque cōpacta & figurata excernit: pus quoque album & læve eiusdēmque coloris est, & pituitæ expers, ac citra dolorem validāmque tussim reijcitur. Optimè quidem sic & celerrimè liberantur ægri, *certaque eorum salus brevi sperari potest*. Sin minùs quibus his proxima contigerint, à periculo tuti sunt. At verò intereūt quibus ne effuso quidem pure, & rupta vomica febris quieuit, aut quanvis quieuisse videatur, tamē repetit, & inferuescere denudò cernitur. Item si sitis est, si fastidium cibi, si venter liquidus, si pus est pallidū, aut liuidū, aut pituitosum & spumans: Si ista omnia adfuerint, periculū certum est. Si verò horum alia adsint, alia non, ex ijs nonnulli è vita excedunt, aliqui post longum temporis intervallum secundæ valetudini restituntur, & à morbo conualescūt. Sed ex omnibus eiusmodi

signis, tum in ijs, tum in cæteris alijs capere coniecturam conuenit.

Οχρόσοις ὅς ἀποσάσεις γίνονται ἐκ τῆς πεπληθυμενικῆς
 νησιμάτων πρὸς τὰ ὕδατα, καὶ ἐμπύουσι ἐς τὰ καίτω χυεῖα, καὶ
 συεργίζονται, ὅσοι δὲ πεεργίνονται.

Quibus autem abscessus ob laborantem inflammationem pulmonem secundum aures excitantur, & in inferiorem partem suppurant, ac fistulam gignūt, hi morbo leuari, vires recuperare & superstites esse solent. *Nomine autem fistulae longitudinem viae, qua pus fertur intellige: metaphora ducta à fistulis, quibus Musici utuntur, quæ longos habent sinus.*

Επισκέπτεσθαι ὅς καὶ τὰς τριῶν, ὥδε. ἡ δὲ, τε πυρετὸς ἔχη,
 καὶ ἡ ὀδυνὴ μὴ παύηται, καὶ τὸ πύελον μὴ ἐκχωρήῃ καὶ λόρον,
 μηδὲ χολώδες αἱ τῆς κοιλίης διαχωρήσεις, μηδὲ βύλυτοί τε ἐκ
 ἀκρητοὶ γίνωιντο, καὶ μηδὲ τὸ ἔξω πούλυ τε κάρτα καὶ πολλὴν
 ὑπόσαςιν ἔχον· ὑπηρετῇται ὅς πεεεσηκὼς ὑπὸ τῆς λειπῶν
 πόρτων τῆς πεεεσηκώτων σημείων, τοτέοισι καὶ τὰς τριῶν
 ὑπόσαςιας ἐλπίζον ἐσεσθαι.

Sed ad eiusmodi notas animum conuenit aduertere, si febris detinet, &prehendit hominem, ut integrū nunquam corpus dimittat, neque dolor sedatur ac definit, hic enim si cessauit, abscessu non est opus, quo morbus placidus ac facilis abigatur, & sputū, ut par est, proutque ratio postulat, non excernitur. Neque enim oportebit abscessum ex eo morbo fieri quem sputa perpetuò repurgant, nec fuerint biliosæ alui deiectiones: in morbis enim biliosis non nascitur abscessus. Siquidem humores crudos & crassos esse oportet, ut & in longum tempus porriga-

tur morbus, nec vacuatione, sed vel abscessu, vel sola concoctione remedium inueniat, neque solutu facilis ac liquidæ, ita ut magna copia egerantur. Si enim aliuis biliofus sit, & solutu facilis, crisis per vacuationem potius, quam per abscessum expectari debet. neque syncera, nulliusue alterius humoris participes, propterea quod unam modò qualitatem habeant, quæ biliosis inest. si vrina nec admodum multa, hoc est copiosa, nec plurima habeat subsidentia, quæ enim talis est, cōcoctionis est testimoniū: at in qua multa subsidunt, naturali utique crassior est. Et eius tamen incolumitati reliqua omnia salutaria signa suffragantur ac fauent, abscessus huiusmodi certò expectandi sunt.

Γίνονται ὅ αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω χρεῖα, οἷς μὲν πρὸς τὰ ὑποχόνδρια τῆ φλέγματός τι ἐγένηται· αἱ δὲ ἄνω, οἷσι τὸ ὑποχόνδριον λαπαρὸν τε καὶ ἀνώδυον ἀφαιτελή· δύσπνοις δὲ τινα χροὸν χυμόμυος παύσεται ἄτερ φανερῆς πρεφάσιος ἄλλης.

Oriuntur autem alij in infernis partibus, ijs scilicet quibus calor aliquis præter naturam in præcordijs excitatus sentitur: in supernis autem, ijs quibus hypochondria gracilia & doloris expertia permanferint, & defierit quæ per aliquod tempus tenuerat, spirandi difficultas, citra aliam euidentem causam. Id enim humores in caput repere ostendit: sicut rursus in partes inferas descēdere testatur calor aliquis in præcordijs apertè excitatus.

Αἱ ὅ δ' ὑποστάσιες αἱ ἐς τὰ σκέλεα ἐν τῇσι πειλοθυμονίησι τῇσιν ἰχυρήσι τε καὶ ὀπτικινδυώοισι, λυσιτελέες μὲν πᾶσαι, δέονται ὅ αἱ τῶ πηλέου ἐν μεταβολῇ ἐόντος γιγνόμεναι· εἰ γὰρ τὸ

οἷδ' ἡμα καὶ ἡ ὀδυνὴ γίγνοιτο, τῷ πύελου αἰτὶ ξαίτου πυώδους
 γενόμενός καὶ ἐκχωρέοντος ἔξω, ὅπως αὖ ἀσφαλές αὖτα ὅ, τε δ' ὅ-
 ρος περὶ γίγνοιτο, καὶ ἡ ἀπόστασις αἰώδυνος τάχιστα δ' ὅ παύ-
 σαιτο· εἰ δὲ τὸ πύελον μὴ ἐκχωρήσῃ καλῶς, μηδὲ τὸ ὅρον ἀπο-
 στασιν ἀγαθὴν ἔχον φαίνοιτο, κίνδυνος γὰρ ἔστιν ἡμέτερος τὸ δ' ὅρον,
 ἢ πολλὰ πρήγματα πρὸς αἰεὶν.

De abscessi-
 bus qui pe-
 ripneumo-
 nias super-
 veniunt.

Abscessus porrò, qui per vehemēt es & periculosas
 peripneumonias, & pulmonis inflammationes in cru-
 ribus nascuntur, vtilis quidem sunt omnes. Nam ho-
 minem à periculo eximunt, quod peripneumonia minita-
 batur. At articulus in quē humor procubuit curatu prorsus
 difficilem abscessum sustinebit, & ex eo fortè homo ipse in-
 terdum claudicabit. Sed multò sunt salubriores, qui
 sputo iam adepto mutationem erumpunt & exori-
 untur. Nam si tumor dolorque existat, vbi sputum
 pro flauo purulentum euasit, & foras excerni vacua-
 ri que cœpit, tutissimum id iudicium est. Nam sic æ-
 gro secunda valetudo continget: & abscessus ipse
 doloris expers quàm ocysimè desinet ac sedabitur.
 Quòd si sputum non probè extussitur, nihilque in
 vrina subsidet, unde bona spes affulgeat, periculum est
 ne vel articulus claudicet, aut permultū faceffat ne-
 gotii. Est autem horum abscessuum causa articulorum
 amplitudo, irruentes fluxiones excipiens.

Ἡ δὲ ἀφανίζονται, καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσεις, ἥ τις ὅ-
 λου μὴ ἐκχωρέοντος, καὶ τῷ πυρετῷ ἔχοντος, δεινόν· κίνδυνος γὰρ
 μὴ πρὸς φρονήσει καὶ ἀποθάνῃ ὁ δ' ὅρος.

At si abscessus subsidant, euanescent, & è repente fi-
 niantur, humoribus, qui eos pariunt, refluentibus in eadem

loca unde venerant, vel in quædam alia, quæ in uno corpore habentur loca: quod fieri quidem solet propter humoris tenuitatem, partis raritatem, circumfusi nobis aëris calorem, ad moti medicamenti potentiam, & ægri virium robur, ac reuertantur spuito non exeunte, & infestante adhuc febre, ingēs malum est. Nam minimè dubium est, quin in imum corpus ad parteis nobileis sese receperint. Si enim per halitum digesti essent, febris quoque nulla esset, & facile exspuerent: quare probabile est fluxionem totā in pulmonē reuertisse. unde periculum est ne deliriū subeat æger, cū id unum ex illis sit, quæ sic affecto pulmōni accidere consueverunt, & intereat.

Τῶν δ' ἐμπύων τῶν ἀπὸ τῶν περὶ πνεύμονα καὶ τῶν ἐν τῷ στήθει καὶ τῶν ἐν τῷ κοιλίῳ, οἱ γὰρ ἄλλοι μᾶλλον ἀποθνήσκουσιν. ὅτι τῶν ἐν τῷ στήθει καὶ τῷ κοιλίῳ, οἱ νεώτεροι μᾶλλον ἀποθνήσκουσιν.

Eorum autem qui ex pulmonum morbis purulenti sunt, seniores, hos accipe cum ijs collatos, qui adhuc iuuenili sunt ætate, ferè moriuntur: ex cæteris verò suppurationibus iuniores potiùs intereunt, & magis periclitantur, ob dolores & febres, quæ ex aurium suppurationibus nascuntur.

Αἱ δ' ἐν πυρετῇ γινόμεναι ὁδὸν αἰσθάνονται καὶ τὰ κάτω χεῖρα, ὡς τὸ φρενὸν ἀπλώνεται, τὰ κάτω ἐκλείπτουσι, ὁ δὲ θώραξ κέρταται. πρὸς τὸν οὖν δεξιὸν νότον τοῖσι σημείοισιν, ὡς ὡς πρὸς τὸν δεξιὸν σημείων ὅτι φαίνεται πονηρὸν, αἰετοῦ πτεροῦ ὁ δὲ δεξιὸς, ὁ κόσος δ' ἐν τῷ ἐμπύων καίονται, οἷσιν αἰετοῦ πτεροῦ ὁ δὲ πύον ἢ, καὶ λευκὸν, καὶ μὴ δυσωδὲς, (ὄξος). οἷσι δὲ ἔφαρμόν τε καὶ βορβορώδες, ἀποθνήσκουσιν. εἰ δ' αἰσθάνοντο τὸ νοσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας, τὰ ἄλλα σημεία μὴ πονηρὰ

ἐπιλήνται, ἔμπυον ἔσεσθαι τῶτον πολλὰ ἐλπίδες.

Dolores autem qui cum febre ilia & infernas partes affligunt & diuexant, si ijs relictis septum transversum attigerint, & occupent, valde exitiales sunt & periculosi: quapropter alia signa animadvertere conuenit. Nam si quod aliud signum malum existat, ægri salus est desperanda. Ex purulentis autē quicūque vruntur, si pus exierit purum, album, nec graueolens & fœtidum, salui & incolumes euadunt. Si verò subcruentum & cœnosum, perimit, *eosque vix ulla medicina periculo subtrahit*. Sin autem morbo in septum transversum imperiū faciente ac irruente, *in thoracem videlicet conscendente*, alia signa non mala accedant, suppurationem excitatum iri indubitata spes est.

Κύστες ὅσκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι, δεινὰ μὲν πόνυ τε λῶς καὶ ὀλέθρια. ὀλεθριώταται ὅσκόσαι ξυν πυρετῷ συνεχεῖ γίνονται. καὶ ἄρ' οἱ ἀπ' αὐτέων τῶν κύστεων πόνοι, ἱκανοὶ σκοπιδναί. καὶ αἱ κελιάς δ' ἀσχωρέουσιν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὡς μὴ σκληρὸν ἔσθαι καὶ πρὸς ἀνάγκην.

De notis afflicte vesicæ.

Vesica porro si dura est ac dolorem infert, graue prorsus malum, perniciemque minatur. Quòd si continua quoque febris accedat, nihil iam spei est reliquum, maximaque portenditur perniciēs. Nam vel ipsi vesicæ dolores satis per se virium ad necandum hominem habent, & eo tempore aliud nihil excernit, nisi quid durum, idque necessitate adacta. *Supprimuntur autem alui deiectiones, tum propter recti intestini angustiam, tum ob vesicæ dolorē. Nam ubi aluum*

ægri

ægri reddere aggrediuntur, si repētē dolorem excitari contigerit, ipsi ab opere desistunt.

Λύει δ' ἔσθιν πυώδεις ἔρρηθεν, λευκὴν καὶ λεῖαν ἔχον πλὴν πύων.

Soluit autem morbum, metumque omnem adimit vrina quæ purulenta meijtur, dummodò in ea albū læuēque subsideat. Concocta enim phlegmone quæ vesicam affecerat, in internū ipsius spatium concocti humores confluunt, & cum urinis excernuntur, probæ concoctionis notas, ubi subsederint, præseferentes.

Ὡς δὲ μήτε τὰς ἔρω μηδὲν ἐνδιδῶν ὁ πόρος, μήτε ἡ κύστις μαλθακώοιτο, ὅ, τε πυρετὸς ξυνεχὴς ἦ, ἐν τῇσι περὶ τῆς οὐροῦσι τοῖς ὅροις, ἐλπίς ἐνδύγρονται ἀπολέσθαι.

Quòd si per vrinam dolor nihilo sit remissior factus, neque remolle scat vesica, & continua febris infestet, timendum ne primis morbi circuitibus moriatur æger.

Ὁ δὲ ἔσθινος οὗτος ἀπλεται τῇ παιδίων μάλιστα τῇ ἐπιαιετέων, ἕως αὖ ἐς τὰ πεντηχίδια ἔτεα γένωνται.

Hoc autem modo pueri, iique potissimùm qui septem attigerūt annos, affici solent, donec decimum quintum annum compleuerint. Hi nanque, quia intempestiuè & multum comedunt, plurimum crudi humoris cumulant, qui cū per renes quotidie expurgetur, & per ureteres dimissus in vesicam coaceruetur, modò calculos in ea parit, sæpe verò phlegmonas, ubi vesica assiduo eiusmodi humorum transitu diuexata fuerit.

H.j.

D. HIPPOCRATIS

COI PROGNOSTICΩΝ

TERTIA ECPHRASIS

Latina ex mente Galeni.

Q I δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέησιν ἡμέρησι τὸν
 ὀγδοόν, ὃς ὥν τε ἀειγίνονται οἱ ἀνδρες, καὶ ὃς
 ὥν ἀπόλλυνται.

De febribus,
 earumque
 circuitibus.

Febres iudicantur ijsdem numero diebus, ex quibus homines tum incolumes euadunt, tum etiam pereunt, & à vita emigrant.

Οἷ, τε γὰρ διηγήσατο ἥ πυρετῶν, καὶ ὅτι σημεῖων ἀσφαλε-
 ράτων βεβῶτες, τε παρταῖοι παύον, ἢ πρῶθεν οἷ, τε κακωθή-
 σατο, καὶ ὅτι σημεῖων δεινότητων γινόμενοι, τε παρταῖοι κτείνουσιν,
 ἢ πρῶθεν.

Etenim febres simplicissimæ mitissimæque, & nullam mori prauitatem habentes, si eas comitentur signa securissima, nimirum ex quibus securitas sperari solet, quarto die, aut etiam antè, maturiusque desinunt, nec ultra priores quatuor dies porriguntur. Malignissimæ verò & signa habentes grauissima & maximè exitiabilia, quarto æquè die, vel etiam antè occidunt.

Ἡ μὲν οὖν πρῶτη ἐφοδὸς αὐτέων ὕττω τελευτᾷ· ἡ δὲ δεύτερη
 εἰς τὸ ἐβδόμῳ ἀειγίνεται· ἡ δὲ τρίτη εἰς τὸν δεκάτῳ· ἡ δὲ τε-
 τάρτη εἰς τὴν τεσσαρεσκαδεκάτῳ· ἡ δὲ πέμπτη εἰς τὴν ἑπτακαδε-
 κάτῳ· ἡ δὲ ἕκτη εἰς τὴν εἰκοτῇ. αὖ μὲν οὖν ἐκ τῶν ὀξυτατῶν νοση-
 μάτων διὰ τεσσάρων εἰς τὰς εἴχουσιν, ἐκ προαδείσεως τελευτῶσιν.

Primus itaque earum incursus sic definit & finitur: secundus autem ad septimum diem profertur, tertius ad undecimum, quartus ad decimum quartum, quintus ad decimum septimū, sextus ad vigesimū. Isti igitur impetus ex acutissimis morbis per quaterniones ad vigesimum diem perueniunt.

Οὐ δυνάταί δέ ὅλῃσιν ἡμέρησιν ὁστέν, τετέων θρημβεῖσθαι ἀπεχέως. ὁστέ γάρ ἐμαυτός τε καὶ οἱ μῆνες ὅλῃσιν ἡμέρησι πεφύκασι θρημβεῖσθαι.

Neque verò vllum ex iis potest integris diebus rectè numerari: quandoquidem nec annus ipse, nec menses integris diebus numerari possunt, cum dies integros non habeāt. Annus enim nō trecentorum modò & quinque dierū est, verūm etiā quartā dici partem continet, & præterea ferè centesimam. Mensis autem unusquisque minor quidē est triginta diebus, sed vigesimum nonū excedit. Quaternio porrò absolutis haud diebus cōstat, sed deest portio tanta, ut tres hebdomadas dies viginti absoluant.

Μετὰ τῶντα οἱ τὰς αὐτέων ἑπτὰ καὶ πλὴν αὐτῶν πρὸς ἡμερῶν, ἢ πρὸς τῇ πρὸς ὁδοῦ τεσσάρων καὶ τετάρων ἡμερῶν. ἢ δὲ δολύτην, τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἢ τῇ τετάρτῃ, ἢ ἑξήκοντα ἡμερῶν.

Posteà verò ad eundem modum & per eandem adiectionem, primus quidem circuitus est dierum quatuor & triginta, secundus autem quadraginta diebus absoluitur: denique tertius ad sexagesimū diem deuoluitur ac peruenit. Sic tres hebdomades numerum viginti dierū complectuntur, quod fit duabus quidem primis per disjunctionē computatis, ut intra diem decimum quartum definant, tertia autem connexa secundæ,

ut et ipsa die vigesimo concludatur.

Τυτέων δὲ ἐν δ' ἔχουσιν ὅτι χαλεπώτατον ἀφαινώσκει τὰ μέλλοντα ἐν πλείω χρόνῳ κρίνεται. ὁμοίωται γὰρ αἱ δ' ἔχουσιν αὐτέων· ἀλλὰ χρόνῳ ἀπὸ τῆς περὶ τῆς ἡμέρας ἐνθυμέσεται, καὶ καὶ ἐκείνην τετραδάδα περὶ τῆς μετ' αὐτὴν σκέπτεσθαι· καὶ ἔλθεται ὅπῃ τρέφεται ὁ νόσος.

Sed per horum initia morbos discernere difficilimum est, qui longo temporis tractu iudicandi sunt. Sunt enim simillima eorum principia. Verum à primo statim die animum diligenter advertere oportet, ac quaterniones singulos qui accesserint observare: nec te latebit quò se morbus ipse vertet, ad salutemne et incolumitatem agri, natura utique vincente, an ad interitum eadem succumbente.

Γίνεται ὅτι ἡ τῶν τεταρτάων κατάστασις ἐκ τῆς τριτάτης κόσμος.

Quartanae autem febres, quarum quidem iudicia non dierum numero, sed circuituum excercentur, eandem etià habent dierum iudicantium ordinem.

Τὰ ὅτι ἐλαχίστω χρόνῳ μέλλοντα κρίνεται, ὅτι περὶ τῆς ἡμέρας κρίνεται. μέγιστα γὰρ τὰ ἀφαινώσκει ἀπὸ δ' ἔχουσιν αὐτέων ὅτι. οἱ μὲν γὰρ περὶ τῆς μετ' αὐτὴν, ὅτι περὶ τῆς ἀνὰ δ' αὐτὴν εἰσι, καὶ κριμύται τὰς νυκτὰς, τί τε ὅσα σημεῖα ἔχουσιν ἀσφαλέςτατα. οἱ ὅτι ἀποκλύμναι, ὅτι περὶ τῆς γίνονται, ἄλλοφάσονται, ἀργυρπνέοντες, τὰ τε ἄλλα σημεῖα καὶ κριμύται.

Qui verò morbi intra paucissimos dies iudicari debent, et mortis vel salutis iudicium subire, facilius cognoscuntur: maximo enim discrimine statim ab initio inter se discrepant ac differunt. Qui enim conualituri sunt, et evasuri morbum, tum facile spirant,

tum vacant dolore, tum noctu dormiunt, signaque alia habet, quæ maximam securitatem pollicentur. Qui verò moriuntur, difficulter spiritum ducunt, delirant, *aliâque atque alia loquuntur, inquieti, subinde etiam oculos huc illuc circunferunt, vigilant, cæterâque id genus pessima signa habent.*

Ὡς οὖν τούτων ἕτω γινόμενων ξυμβάλλεσθαι χρὴ κατὰ τὸν χρόνον, κατὰ τε τὴν πρῶτον ἐκείνην ὅπῃ τὸ κρίσιον ἰόντων τῶν νοσημάτων.

Cùm hæc igitur ita se habeant, in tendentibus ad crîsim morbis, & ex tempore, & ex vna quaque adiectione de eo quod futurum sit, coniecturam sumere conueniet.

Κατὰ τὸ αὐτὸν λόγον καὶ τῇσι γυναιξίν αἱ κρίσεις ἐκ τῶν ὕμων γίνονται.

Ad eundem verò modum mulieribus etiam crîses fiunt à partu. Oportet enim à die quo fœtum ediderint, nō à quo cœperint febricitare, futuram crîsim numerare.

Κεφαλῆς τὸ ὀδυνοῖσιν ἰσχυρά τε ἐξυπεχέας ξυνὸν πυρετῶν, ὡς καὶ π τῶν θανατωδῶν σημείων πρὸς γίνονται, ὁλέθριον κέρτα. εἰ δ' ἄτερ τῶν τοιούτων σημείων ἡ ὀδυνοῖς ὑπεράλλοι εἴκοσιν ἡμέρας, ὅ, τε πυρετὸς ἔχει, ὑποσκέπτεσθαι χρὴ αἵματος ῥῆξιν δὲ ῥιναν, ἢ ὀφθαλμοῖς πρὸς ἀπὸστασιν εἰς τὴν κατωτέρω. ἔξ' αὖ τὸ καὶ ἡ ὀδυνοῖς ἢ νεαροῖς, πρὸς δὲ χεῖρας χρὴ ὡσαύτως αἵματος ῥῆξιν δὲ ῥιναν, ἢ ἐκπύουσιν. ἄλλως τε ὡς ἡ ὀδυνοῖς πρὸς τοὺς κροτάφους ἐκ τῶν μέστων ἦ.

Capitis autem dolores vehementes & continui cū febre, si quod lethaliū signorū præterea accesserit, supra modum perniciosi sunt. Si verò nullum huius-

De affectibus qui in capite, ore, faucibus affligunt.

modi signum existat, & dolor capitis vigesimum transmittat diem, & febris detineat, *neque cōquiescat*, sanguinem per nares fluxurum, aut aliquid in infernis partibus abscessurum suspicandum est. Sed & cūm dolor etiam recens est, sanguinis è naribus eruptio æquè expectari debet, aut suppuratio, idque potissimum, si dolor tempora frontemque obfideat & infestet.

Μάλλον δ' ἤ χεὶρ πρὸς δέχεται τὸ μὲν αἷμα τὸ ρῆξιν τοῖσι νεωτέροις πέντε καὶ τελέοντα ἑτέων τοῖσι δ' ἡμεραιτέροις, πλεονέχουσιν.

Sed sanguinis per nares profusio magis est expectanda in iuuenibus, qui sunt annis quinque & triginta minores. *Hæc enim ætas sanguinem affasim gignit, qui & calidior est & biliosior, id quod ad eruptiones sanguinis, quas per se natura molitur, accommodatissimum est.* At verò in senioribus, qui triginta quinque annos excefferunt, suppuratio potius solet excitari.

Ὡς δὲ ὁ ξείν' ὁδῶν ξυν' πυρετῶν ξιναί τε καὶ ἰχυρῶν, δεινόν. κίνδυνος γὰρ πρὸς φρονήσας τὸν ἄνθρωπον, ἔσπολέσθαι. ὡς οὖν τοῦτέστι τὸ τροπὸν σφαλερὸν εὐόντος, ταχέως δὲ πρὸς ἄν τ' ἰόν τοῖσι σημείοις πᾶσιν ἀπὸ πρὸς τῆς ἡμέρης.

Auris dolor acutus, qui sic dicitur, cūm in imo meatu audiendi doloris sensus excitatus fuerit. tunc enim nervus ipse auditorius vocatus, afficitur, qui cum cerebro nō parum coheret, adeò ut plurimi non præter rationē præ vehementia doloris aurium interierint, cerebro in doloris consortium perducto, cum febre continua & vehementi graue periculum minatur: delirij nanque, vel etiam inte-

ritus metum adfert. Proinde cùm nota hæc periculi non sit expers, protinus ad omnes alias quæ à primo die ipsòque morbi initio visæ sunt, animũ aduertere oportet.

Απόλλυται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων, ἐβδόμηται, καὶ ἐπὶ θάσσον, ὑπὸ τούτοις τῷ νοσήματι· οἱ δὲ γέροντες, πολλὰ βραδύτερον. οἱ τε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ πύρεσσι φρουρῶν ἴσασιν αὐτέοισιν ἐπιγίνονται, ἔτι δὲ ὅτε δὴ το φθάνει ἐκπύουσα. ἀλλὰ ταῦτίσι μὲν τῆσιν ἡλίχισιν ὑποτροφαὶ τῷ νοσήματι ἐπιγινώσκονται, ἀποκτείνουσι τοὺς πλείους. οἱ δὲ νεώτεροι τῶν ἐκπύουσα τοὺς, ἀπόλλυται.

Ex hoc autem morbo iuniores septimo die atque etiam celerius intereunt, *vehementius enim febricitant, et in furorem facilius vertuntur, propter biliosum calidumque temperamentum*. seniores multò tardius, quoniam non æquè magnas febres experiuntur, neque æquè insaniunt, proinde sustinent dum ijs affectus in pus vertatur. Verumtamen ijs ipsis morbus subinde reuertens, quàm plurimos enecat. *reuertere autem solet, quoniam humor qui parit dolorē, non absolutè concoquitur, propter temperamentum frigiditatem*. at iuniores antequàm auris suppuret, moriuntur.

Ἐπὶ γὰρ ῥύη πῶον λευκὸν ἐκ τῆς ὠρῆς, ὥστε τὰς νεώτερας περιγεῖσθαι, ὡς γὰρ καὶ ἀλλότῃ αὐτῶν ἐπιγίνεται χηρὸν σημεῖον.

Quum verò pus album ex aurē manat & effluit, spes est iuuenem saluum & incolumem euasurum, si & aliud aliquod salutare signum appareat.

Φάρυγξ δὲ ἔχει μύη, σπυρρετῶν, δεινόν. ἀλλ' ὡς καὶ

ἄλλο σημεῖον ῥήνεται τῷ περὶ κεκριμένων πονηρῶν εἶναι, πρὸς λέγειν ὡς ἐν κινδυνῷ ἔόντος τῆς ἀνδραπόδως.

Si fauces cum febre exulcerentur, malum id est, id enim indicio est mali succi erodētis, eadēque non parvū exhibent negotium, quia non nisi agrē trās glutire possunt. Quod si præterea signum aliquod ex ijs est, quæ nos mala esse antè iudicauimus, audacter & liberè prædicito, ægrum summo in discrimine versari.

Αἱ δὲ κυνᾶσται δυνόταται μὲν εἰσι, καὶ τρεῖς αἰσθητοὶ, ὁλοσάμ μήτε ἐν τῇ φάρυγι μὴ δὲ ἐκ δηλον ποιεῖσαι, μήτε ἐν τῇ ἀνθρώπῳ. πρὸς δὲ πόνον πρὸς ἔχουσι, καὶ ὁρθόποιον. αὐταὶ γὰρ καὶ αὐτὴμεθρὶ ἀποπνίγουσι, καὶ δολυτερᾶται, καὶ τεταῖται, καὶ τεταρταῖται.

De tribus
Anginae ge-
neribus.

Anginæ seu iissimæ sunt, & citissimè hominem iugulāt, cū nec in faucibus, quo nomine eam capacitātē intelligo, quæ ad aperto ore linguæque depressa cernitur, in qua duo ostia, unum gulæ, alterū gutturis, apparent, nec in ceruice quicquam apparet, præterque naturam se videndum probet. Quod ubi sit, corpus aliquod eorum, quæ intra guttur habentur, putare oportet phlegmone affectū esse, quæ spiritum elidit. Cuius cū per angustā naturaliter via sit, si eam phlegmone circumpositorum corporum prorsus occludat, strangulari necesse est. & tamen ingens dolor est, eaque spirandi difficultas, ut nō nisi recta ceruice spiritus trahi possit, quod vel tantillus meatus patefiat. Supinus enim decubitus eum penitus obturat, prioribus corporibus in colli vertebra plus iusto procumbentibus, & eam ob causam, & quod gutturis musculi inflammatione tententur, haud temerè dolore cruciatur. hæ enim eadem die

die præfocant, & è vita tollunt, secundo item, ac tertio, & quarto.

Οἱ σὰν ὅτ' αὖ μὴ ἄλλα πλῆσιως πόνοι πρὲρχουσιν, ἐπαί-
 ρονται δὲ καὶ ἐρυθίματα ἐν τῇ φάρυγι ποίεοισιν, ὁλέθρια μὲν
 κέρτα, χροιώτερα δὲ μάλλον τῷ πρῶτῳ, ὡς τὸ ἐρυθίμα
 μέγα γίνηται.

Quæ verò dolorem quidem æquè inferunt, sed
 tumorem, & in faucibus ruborem excitant, exitiales
 hæ quidē sunt & pestiferæ, sed eò superioribus ma-
 gis diuturnæ, quò maior fuerit rubor.

Οχόσοισι δὲ ξυνοξερδυθείη ἢ φάρυγξ καὶ ὁ αὐχλὺς, αὐται
 δὴ χροιώτερα· καὶ μάλιστα ὅς αὐτέων ἱνὲς περὶ φάρυγιν, ὡς
 ὅ, τε αὐχλὺς, καὶ τὸ σῆθος ἐρυθίμα ἔχη, καὶ μὴ παλινδρομήῃ τὸ
 ἐρυσίπελγος εἶσω.

At vbi & ceruix & fauces simul rubent, morbus
 diuturnior esse solet, atque ex eo ægroti plerunque
 euadút, si rubor ceruicem pectúsque circumsideat,
 & occupet, nec se erysipelas intrò recipiat.

Ἦν ὅ μὴτε ἐν ἡμέρησι κρίσιμῃσιν ἀφανίζηται τὸ ἐρυσίπε-
 λγος, μὴτε φύματος ξυστροφόντος ἐν τῷ ἔξω χωρίῳ, μὴτε
 πῦον ἀποθνήσκει, ῥηιδίως τε καὶ ἀποθνήσκει δόκεις, θάνατον ση-
 μείη, ἢ ὑποστροφικὸν τὸ ἐρυθίματος.

Si verò nec in diebus criticis aboletur erysipelas,
 nec tuberculo non prodeunte foras, facilè & citra
 dolorem expuit, vel mors, vel ruboris reuersio ex-
 pectanda est.

Ἀσφαλέστερον ὅτ' οἰδήμα καὶ τὸ ἐρυθίμα ὡς μάλιστα ἔξω
 τρέπεσθαι· ὡς δὲ ἐς τὴν πνύμενα τραπεῖη, πρῶτοιαν τε ποιέει,
 καὶ ἐμπυσι ὅς αὐτέων πινὲς ὡς τὰ πολλὰ γίνονται.

Sed tutius quidem est tumorem ruborémque quàm maximè in exteriorè partem prorumpere. Si verò ad pulmonem conuertatur, insaniam ciet atque parit, & sæpissimè suppurationem.

Οἱ δὲ γλῆγγαρες, ἐπικινδυνοὶ καὶ ἀποτάμνεσθαι καὶ ἀποχρεῖσθαι, ἔς' αὐτὸν ἔρυνθροί τε αἱ καὶ μεγάλοι. καὶ γὰρ φλεγμοναὶ ἐπιγίνονται τούτοις καὶ αἱμορροαίαι. ἀλλὰ καὶ ταῖς αἰσῶται τοῖσιν ἄλλοις μηχανήμασι πειρῆσθαι καλὴν ἔστιν ἐν τούτοις τὰς χεῖρας. ὁπόταν ὅς' ἀποκριθῇ ἡ δὴ πρὸν, ὅδε σαφυλὴ καλέοις, καὶ γένηται, τὸ μὲν ἄκρον τῆς γλῆγγαρος μετίζον τε καὶ περὶ φέρες, τὸ δὲ αἰωτέρω λεπτότερον, ἐν τούτοις τὰς χεῖρας ἀσφαλὲς διαχρεῖσθαι ἀμεινον ὅς' καὶ πλεὺς καὶ λίαν ὑποκείνεται τὰ χεῖρας γλῆσθαι, ἢν ὅς' τε χεῖρας ἐυχωρῆν, καὶ μὴ ἀποπνίγηται ὁ ἀνθρώπος.

De Gurgulione.

Gurguliones autem quandiu rubri fuerint atque magni, haud sine periculo incidi scarificari possunt. Nam & inflammationes & profusiones sanguinis inde oriuntur. Sed eos per id temporis alijs quibusdā artibus & auxilijs extenuare conandum est. Cùm verò totum iam id quod vnam appellant, separatū est, parsque postrema gurgulionis crassior rotundaque, superior verò gracilis euasit, tunc temporis manu aliquid audere & rem aggredi tutum est. fatius est tamen aluo subducta prius & exinanita manum operi admouere, si & tempus permittit, nec suffocatur, aut strangulatur æger.

Οὐκ ὅσοιςιν δ' αὖ οἱ πυρετοὶ παύονται, μήτε σημεῖων ὁμομένων λυτηρίων, μήτε ἐν ἡμέρησι κρίσεϊσιν ὑποστροφὴν πρὸς δέχσθαι καὶ τούτοιςιν.

Febres quæ sine bonis & salutaribus signis, nec in diebus criticis desinūt & finiūtur, ferè solēt reuerti.

De signis & accidentibus affecto loco nequaquam definito.

Οσις δ' αὖ τῷ πυρετῷ μηκύνῃ παρειακῶς ἀφ' χειμῶντος ἢ ἀν' θεσπου, μηκέτι ὁδυώης ἐχούσης διὰ φλεγμονὴν ἵνα, μήτε ἀφ' ἐπιδόσιν ἄλλην μηδεμίαν ἐμφανέα, τοῦτέῳ παρειακῶς χροαται ἀπόσπασιν μετ' οἰδήματός τε καὶ ὁδυώης εἰς τι τ' ἀρθεον, & οὐκ ἦσαν ὅτι τῷ κατω.

Si febris diutiùs trahitur, aut propter aliquam particulam malè affectam, difficultérque curabilem, aut propter humores crudos, crassos & incoctos, aut errorem aliquem commissum, homine alioqui ita affecto, vt & ea leuari, & secundæ valetudini restitui possit, nec infestat dolor, quem vel inflàmatio, vel alia manifesta causa concitarit, cum tumore & dolore, abscessum expectare oportet, qui in articulū aliquem, maximéque inferiorem decumbat. Humores enim crudos concoctúque difficiles, qui diuturnam febrem pariunt, natura solet in aliquam ignobilium partium capacitatem deponere, quando vacuatione extra corpus propellere nō potest. Nam vt calidiores tenuioresque corporis humores ad vacuationem sunt quàm aptissimi: sic crudos & crassos natura, vel per abscessum, vel per concoctionem curare solet. Est autem ea concoctio vacuatio quædam, quæ vt plurimū per urinas, rariùs verò per aluum succedit.

Μᾶλλον ὃ γίνονται καὶ ἐλάσσονι χρόνῳ αἰτιαῦται ἀποσάσεις, τοῖσι νεωτέροις τελικόντα ἐτέων.

Fiunt autem eiusmodi abscessus sæpius & breuiori tempore ijs qui triginta sunt annis iuniores, iisque ipsis sunt illi magis obnoxij.

Υποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ δι' ὅπως τὰ πρὸς τῆς ἀποστάσιος, ἢ εἴ-
χουσιν ἐν μέρας ὁ πυρετὸς ἔχων ὑποσκέπτεσθαι.

Simulatque autem abscessus ortus fuerit, con-
siderandum est, an quæ detinet febris vigesimum
diem excedat.

Τοῖσι δὲ γερατέροισιν ἥσων γίνεται, πολυχρονιώτερον ἐόντος
τῷ πυρετῷ.

At verò seniores triginta annis minùs sunt absces-
sui opportuni, etiam si diuturnior sit febris. Nam si
morbis in abscessum verti debet, necesse est aliquod virium
robur esse, nec ipsas ad extremum concidisse. Itaque quantò
ægri atate erunt prouectiores, eò minùs ad generandum
abscessum apti videbuntur, senes autem omnium minimè.

Χρὴ δὲ πλὴν τοιαύτῳ ἀπόστασιν πρὸς δέχεσθαι σπουδῆς
ἐόντος τῷ πυρετῷ. ἔς δὲ τεταρτάῳ καὶ ἀσκήσεσθαι, ἢ ἀφαιρίπῃ
τε ἢ καὶ λαμβάνῃ πεπλανημένων ἔσπον, ἢ τῶν τα πολεῶν τῶν
φθινοπώρῳ πρὸς πελάσῃ.

Sed eiusmodi quidem abscessum expectare con-
uenit, si febris continua est, & nunquam integrum cor-
pus dimittit: illa enim veterascens vertitur in supradictos
abscessus. Sin autem intermittit, idque æstate desinente,
& incertis circuitibus errabunda repetit, degenerat
& mutatur, præcipuè si autumno appropinquet, in
quartanam, quæ ab humore melancholico excitari solet.
Cuius gemina est origo: partim ex crasso sanguine, qui in
venis existens similitudinem habet cum vini fæce in dolijs
desidenti: partim verò ex flaua bile supra modum exusta.
Cum igitur atra bilis abundans venas omnes æquè afficit,
febris quartana prouenit, eo presertim tempore quo æstas in

autumnū commigrās, humores extra ferri & transpirare prohibet, sed introrsum potius repellit. Cū verò atra bilis nonnullis quidem in partibus adhuc mouetur, in aliquibus verò immobilis manet, in alijs autem putrescit, aut efferuere incipit, inconstantes febres oriri necesse est.

Ὡςπερ ὁ τοῖσι νεωτέροις τῷ τελευτῶν ἐτέων αἱ ἀποστάσεις γίνονται, ὅτως οἱ τέταρτοι μᾶλλον τοῖσι τελευτῶν ἐτέων, καὶ χειρτέροις.

Quemadmodum autem iunioribus triginta annis abscessus fiunt, ob cumulatam scilicet humorum crudorū copiam, ex praua ratione victus, in pueris quidem & adolescentibus, ætate verò sequenti ob biliosum humorem, qui ijs potissimum redundat, qui prauis cibis victitarint. sic ijs qui trigessimū annum agunt, & ætate prouectioribus quartana ferè nascitur. Est enim primum aduenientis frigoris initium annus trigessimus, extremum trigessimus quintus. Vt autem in ipsis anni temporibus necesse est humores plus iusto per æstatem excalfactos, in atram bilem conuerti, quam in corpore coaceruatā autumnus excipiens, quoniam frigidus est, non patitur aequè diffilari, nec facile vacuari, ita & in atatibus declinatio: quæ totum illum humorem qui per vigorem ætatis feruēs in atram bilē transit, difficulter exhalās, multò est ad febres quartanas propēior.

Τὰς δὲ ἀποστάσεις εἰδέναι χρὴ, τῷ ἡμῶνος μᾶλλον γινώσκας, ἢ ὅσον δὲ παλινορμύσας, ἢ ὅσον δὲ παλινορμύσας.

Cæterū scire expedit, abscessus hyeme magis excitari, id quod humor in ipsa exsuperans indicat, tardiùs desinere, propter humoris naturam, & ambientis frigus. Nam necesse est humorem digeri, qui abscessit, ut ipse ab-

scellus curetur, atqui difficillimè digerūtur crassi frigidique, præsertim si ambiens frigidus est, minúsq; reuerti solere, quia frigidi haud facílè mouentur.

Οἷς δ' ἀπὸ πυρετῶν μὴ θανατώδεις ᾗ τὸ κεφάλιν αἰχμήν, ἢ καὶ ὀφθαλμοὺς τι πρὸς τῶν ὀφθαλμῶν φαίνοσθαι, ἢ καρδιαγμῶς τίς τέφ πρὸς γένηται, χολώδης ἑμετος πάρεσι. ὡς δ' καὶ ῥίγος πρὸς γένηται, καὶ τὰ καίτω μέρη τῶν ὑποχονδρίων ψυχρὰ ἔχῃ, καὶ πασσὸν ἐπὶ ὃ ἑμετος πρὸς ἔσται. ὡς δέ τι πῖνῃ ἢ φαίγῃ ὑπὸ τῶτον τὸν χρόνον καίρῳ τῶν ταχέως ἐμείτῃ

De vomiti-
bus spōte per
arissim exci-
tatis.

Quisquis in febre nō lethali caput sibi dolere dixerit, aut etiam obscura quædam & nigra ante oculos obuersari putet. *Id quod accidit flaua bile syncera vaporem emittente. Hæc enim ubi supramodum incaluerit, atrum quendam vaporem non dissimilem fuligini exhalat in caput, à quo capitis dolores proueniunt. Quod autem ex eo peruenit in oculos, id humorem, quem hic splendentem purumque natura continent, offuscant adeò, ut purissimo splendidissimoque aëri, qui sit repente præ fumo aut fuligine obscuratus, similis esse videatur. Quem vaporē ille videndi spiritus, qui à cerebro in oculos proficiscitur hauriens, nigra illa, quæ dixi, sicut per suffusiones, imaginatur. si cordis dolor insuper accedit, os siquidem ventriculi, quod cor etiam dicitur, propter neruorum quos habet sentientium magnitudinem, nihil non percipit, quod in ipso est. Itaque demorsum ab humore bilioso cordis dolores inuehit, unde & bilis vomitus procedunt. is biliosa euomet, multoque citius & abundantius, si tunc horror etiam ipsum inuaserit. Horror enim sæpe vomitum bilis prouocat, quæ præ leuitate emergens, relicto ventriculi fundo, in os ipsius*

conscendit, & vomitu facile educitur. & infimæ præcordiorum partes frigore tentetur. Quòd si aliquid sub hoc tempus ederit vel biberit æger, quàm occyssimè vomitus subsequetur, quòd illa quæ sumpta sunt, bilis in ventriculo contenta corrumpat.

Τουτέων ὅ οἱ σιν δὴ δ' ἔξῃ) ὁ πόνος τῇ πρῶτῃ ἡμέρῃ γίνεσθαι, τεταρτάρι πιέζονται, μάλιστα καὶ πεμπτῷ, ἐς ὃ τ' ἐβδωμὴν ἀπαλλάσσονται· οἱ μὲν τοι πλείονες αὐτῶν, δ' ἔχονται μὲν πονέεσθαι τεταρτῷ· χαλάζονται δὲ μάλιστα πεμπτῷ· ἀπαλλάσσονται δὲ ἐνατῷ, ἢ ἐνδεκατῷ. οἱ δ' αὖ δ' ἔξῃωνται πεμπτῷ πονέεσθαι, καὶ τ' ἄλλα καὶ λόγον αὐτέοις τ' πρῶτον γίνεσθαι, ἐς τὴν τεσσαρεσκαδέκην κρίνεται ἡ νοσός.

Dolor autem si quibus horum primo die cœpit, ijs quarto & quinto exasperatur, & ingrauescit, septimo desinit ac cessat. Verùm non pauci ipsorū dolore premi tertio die incipiūt, quinto autem maximè diuexantur, fluctuant & quasi oborta tempestate iactantur, sed nono aut vndecimo liberantur, & incolumes euadunt. Quod si dolore cōflictari quinto die cœperint, & reliqua prioribus ex proportionē respondeāt, ijs decimo quarto die iudicatur morbus.

Γίνεται δὲ τῶν τοι τοῖσι μὲν ἀνδράσι ἐ τοῖσι γυναιξίν, ἐν τοῖσι τεταρτῷσι μάλιστα· τοῖσι δ' νεώτεροις, γίνεται μὲν ἐν τουτέοις· μᾶλλον δ' ἐν τοῖσι ξυνεχαστέροις πυρετοῖς, καὶ ἐν τοῖσι γηνοῖσι τεταρτοῖσιν.

Accidunt autem hæc viris & mulieribus, quibus ætas integra est, per febres maximè tertianas, propter bilē quæ tunc ætatis copiosissima est: natu verò minoribus, & per has quidem: sed magis per continuas & ter-

tianas exquisitas, quæ biliosissima sunt. fiunt autem & per morbos acutissimos: nam & illi sunt maximè biliosi, & multò quidem magis in ipso ætatis vigore.

Οἱσι δὲ ἐν τοιαυτοῦ πῦρ πυρετῶς κεφαλῶν ἀλγέουσιν, ἀπὶ μὲν τῆς ὀφθαλμοῦ δέξας πρὸς τὴν ὀφθαλμοῦ φαίεσθαι, ἀμβλυωγμὸς γίνεται, ἢ μὲν μαρυγὰς πρὸς φαίονται. ἀπὶ δὲ τῆς καρδιώσεως, ἐν τῇ ὑποχονδρίᾳ ὅπῃ δέξια ἢ ἐπὶ δεξιῇ ξυλίνεταί τι, μήτε ξυλὸν ὀδυῖν, μήτε ξυλὸν φλεγμονῇ αἵμα δὲ τῆς ῥινῶν θυτίοις ῥυλῶναι πρὸς δόκιμον ἀντὶ τῆς ἐμέτου. μάλλον δὲ ἢ ἐν τοῖς τοιαύτοις νέοις τῆς αἵματος τὴν ῥῆξιν πρὸς δέχεσθαι. τοῖσι δὲ τελήκοντα ἔτεσι καὶ γερατέροις ἦσαν, ἀλλὰ τῆς ἐμέτου θυτίοις πρὸς δέχεσθαι.

Quibus verò in eiusmodi febre, nimirum lethali, caput dolet, si pro nigris quæ ob oculos obuerfantur hebescant oculi, aut splendores quosdam sibi cernere videantur, ac pro dolore cordis, hypochōdria sine dolore, sinéque inflammatione dextra vel sinistra parte distenduntur, quæ maxima sunt humoris sursum ascendentis documenta, in ijs non vomitus, sed sanguinis è naribus est expectanda profusio, præsertim si iuvenes sunt, in quibus sanguinis abundantia est. Si verò trigessimum annum vel iam attigerunt vel superarunt, vomitio potius quàm sanguinis eruptio est expectanda.

Τοῖσι δὲ παιδίοις σπασμοὶ γίνονται, ὡς ὁ πυρετὸς ὅξιν ἢ, καὶ ἢ γαστὴρ μὴ δὲ χωρεῖν, καὶ ἀγρυπνέωσιν τε, καὶ ἐκπλάγῃσι, καὶ κλαυθμύειν, καὶ τὸ χροῖμα μεταβάλλωσι, καὶ χλωρὸν, ἢ πέλιον, ἢ ἐρυθρὸν ἵχωσι. γίνεταί δὲ ταῦτα ὅτε ἐτοιμοτάτῃ μὲν τοῖσι παιδίοις τοῖσι νεωτάτοις, ἐς τὰ ἑπτα ἔτεα. τὰ δὲ πρεσβύτερα τῶν παιδίων, καὶ οἱ ἄνδρες, ὅτε ἐπὶ ἐν τοῖσι

πυρετίσιν ὑπὸ τῆς πασμάων ἀλίσχονται, ὥς μὴ τι τῶν σιμείων παρρηγύηται τῶν ἰχυροτάτων τε καὶ κακίστων, οἳ δ' ὅρ ἐν τῇσι φρενίσι γίνεται.

At verò in pueris, præsertim lactentibus, conuulsiones excitantur, non in parte aliqua, sed toto corpore, tum De conuulsione. alias ob causas, tum maximè propter lac ipsum, eoque magis quò crassius extiterit, tum quòd multo atque intempestiuo vtantur alimento, quippe qui non aliud ex iis quæ in vita aguntur, norint quàm manducare. Est enim illis omne genus neruosum infirmū. Cùm igitur facultatem, quæ per neruos est, habeant imbecilliolem, facillimè conuulsiuntur, rursusque in statum naturalem haud difficulter redeunt. si febris acuta est, si alius nihil deiicit, si vigilēt, si terrentur, & expauescant, eiulant, si color mutatur: hinc enim humorum prauitas, qui conuulsionē adferre solent, declaratur, vt modò pallidus, modò liuidus, qui humorem maligna imbutum qualitate significat, aut ruber euadat, qui sanguinis abundantiam patefacit. Ista igitur promptissimè accidunt puerulis recēns editis ad septimum vsque annum: grandiores verò pueri atque viri non item per febres conuulsionibus corripuntur, propter robur in neruis sitæ facultatis, nisi signum aliquod valētissimum deterrimumque accesserit, qualia pleraque in phrenitide exoriuntur & apparent, quæ in adultis quidem testātur conuulsiones, sed maximè cum partium faciei tortu, ac stridore dentium, aut oculorum mobilitate vel inuersione produntur.

Τοῖς ὃ ἀπολουμένοις τε καὶ ἀερεσσομένοις τῶν παιδίων τε καὶ ἀλλων, τεκμαίρεσθαι τοῖς ἑξυμπασι σημείοισιν, ὡς ἐφ' ἐκείνοιςιν

ἐκαστα δὲ ἀναγνώσκειται. ταῦτα δὲ λέγω περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων καὶ ὅσα ἐκ τούτων γίνονται.

Porro autem periturine sint an superstites futuri, cum pueri, tum alij cuiusvis ætatis, ex signis omnibus conijcere & scrutari oportet, prout de singulis morbis singula præscripta sunt & prodita. Hæc autem à me dicuntur de morbis acutis, atque aliis omnibus, qui ex ipsis nascuntur.

Χρή δὲ τὸν μέλλοντα ὁρθῶς προσγινώσκειν τοὺς περὶ ἐσπορμύους καὶ τοὺς σποθάνουμένους, ὅσοις τε δὴ μέλλῃ πλείους ἡμέρας πορμύην τὸ νόσημα, καὶ ὅσοισιν δὴ ἡάσους, τὰ σημεῖα ἐκ μαθημάτων παρὰ τα διδάσκει κρίνειν, λογίζομενοι τὰ διδάμεις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας, ὥπερ ἀναγνώσκειται, περὶ τῶν ἄλλων, ἢ τῶν οὖρων, καὶ τῶν πτυέλων, ὅτε μὲν ὁμοῦ πῦον τε ἀναθήσῃ καὶ χολίῳ.

Cæterum necesse est eum qui certò prænoscere volet, & eos qui à morbo sint conualituri, & obituri mortem, & quos per complures dies morbus est infestaturus, & quos paucioribus obsessurus diebus, notas omnes compertas & exploratas habere, eas dijudicare posse & expendere, earumque vires inter se comparare, non earum modò quæ sunt eiusdem generis, ut bona cum bonis, & mala cum malis, sed etiam bona cum malis. sunt enim pleraque signa, quæ ex se mala magis minúsque sunt, quorum vires metiri verbis oportet, sicut & antè proditum est, cum de aliis, tum de urinis & sputis, quando simul pus bilémque æger exussit & excreat.

Χρή δὲ καὶ τὰς φoρὰς τῆ νοσημάτων αἰεὶ ὁπτιδιμεύντων, ταχέως ἐκδημεῖσθαι, τίῳ τε τῷ ὥρῃς κατὰστασιν.

Oportet autem, ut nosse possis ventura agris symptomata, antequàm fiant, morborum popularium, non eorum modò qui iam grassantur, sed qui etiam grassaturi sunt, impressiones & impetus protinus obscurare & animaduertere: nec ignorare conuenit temporis anni constitutionem. Quum enim temporum mutatio multos morbos excitare valeat, sic intelliges facile, tum qui singulis anni temporibus frequentius nascantur, tum quos vel præsens vel præterita tempestas pariat.

Εὐ μὲν τοι καὶ εἰδέναι τῶν τεκμηρίων, καὶ τῶν ἀλλων σημείων, καὶ μὴ λαθάνειν, ὅτι οἱ πόρτι ἔπει καὶ πάσι ὄρη, καὶ τε κακὰ κακὸν σημαίνει, καὶ τὰ χρηστὰ ἀγαθόν.

Nec verò obscurum cuiquam esse debet, sed certò tenendum quòd τεκμήρια, hoc est argumenta necessaria quæ per demonstrationem concludunt, & σημεῖα, id est signa, quæ neque necessario, neque semper, sed plurimum concludunt, & per empiricam observationem ostendunt aliquid, utraque, inquam, signa, quæ rectè dixeris facultatū quibus corpus gubernatur testimonia esse, quàm imbecillæ sint aut robustæ, inter quæ etiam cruditis coctionisque signa continentur, mala quidem malum, certam perniciem, & malum exitum: bona verò bonum, salutem videlicet agri & bonum faustumque exitū, cū in omni anno, tum in omnibus anni temporibus, tum regionibus designant. Verbi gratia concoctio futuram crism & tutam valetudinem pollicetur: cruda verò atque incocta, quæque in malos versa sunt abscessus, aut nullam aut seram crism, vel dolores, vel mortem, vel hæc ipsa recidiua minitantur. Utraq; ergo hæc signa tam bona

de differentia σημείων καὶ τεκμηρίων.

quàm mala aliquid sui simile indicant in omni regione, siue calida, siue frigida, siue temperata sit.

Επεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ, καὶ ἐν Δήλῳ, καὶ ἐν Σκυθίῃ φαίνεται τὰ παρὰ γαστρίαν ἀληθεύοντα σημεῖα.

Nam & in Libya quæ calida est, & in Delo, quæ temperata, & in Scythia quæ frigida est, signa quæ antè descriptissimus vera esse minimèque fallacia deprehenduntur.

Εξ ὧν καὶ εἶδεναι, ὅτι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι χωρίοισιν, ὅθεν δὴν, τὰ πολλαπλάσια, αὐτῶν ὅππότε καὶ ἐκ μαθῶν ὡς αὐτὰ κρίνῃ τε ἐλπίζεσθαι ὁρθῶς ἐπίσχηται.

Proinde nosse oportet perfacile iis in regionibus esse quamplurima certò prædicere, si quis signorum vires didicerit & calluerit, ac rectè iudicare ratiocinarique nouerit. *Vt enim non perpetuò possit futura certò præfagire, multa tamen sæpius vera dicturus est, quàm secus eueniat atque prædixerit.*

Ποτέν γ' καὶ οὐδενὸς νοσήματος ὄνομα ὅ, τι καὶ καὶ ἐνθάδε γαστρίαν. πάντα γὰρ ὁκόσα ἐν τοῖσι χρόνοις τοῖσι παρὰ γαστρίαν κρίνεται, γνώση τοῖσιν αὐτέοις σημείοισιν.

Et si autem in hoc libro de morbis acutis atque aliis qui ab ipsis nascuntur differēs, signa tam bona quàm mala simpliciter à me proposita sunt, ut morbis omnibus communia, pauca autem certis quibusdam morbis assignata, nullum tamen morbi genus à me prætermisum; & de quo hîc verba non fecerim desiderari potest. Licet enim nonnullos quidem ipse nominatim expresserim, ut qui præter ceteros peculiarem disciplinam postulare videbantur, aliorum autem nomina tacuerim, ut quæ sub communibus

signis comprehendantur, at omnes tamen qui antè dictis temporum spatiis iudicantur, & bonum aut malum consequuntur exitum, his ipsis signis & indiciis cognoscas licebit.

FINIS.

D. HIPPOCRATIS

IUSIVRANDI LATINA

ECPHRASIS.

AD ILLUSTRISS. INTEGER-

rimumque virum P. Desireum, sobrinum meum,

in Curia Regis viatoria Consiliarium.

R E R Apollinem Medicæ repertorem artis, per salutiferum Æsculapium, per Hygeam & Panaceam suauissimas eius filias iuro, ceteros Deos Deasque item omnibus huiusce rei testes citans, hoc me iusiurandum promissique fidem sedulò præstaturum, & tota mente, omni que animi impetu in id incubiturum, ut quicquid huic syngraphæ hisque tabulis proditum & commendatum est, plenè cumulatèque à me, quoad eius facere potero, quantumque iudicio valebo, perficiatur & impleatur.

Illum eo numero ac loco sum habiturus qui me

artem istam edocuit; quo parentes qui me genuere, eundem sum illi delaturus honorem, nec minori culturus observantia.

Cum illo fortunas ac opes meas communicabo, neque illi vnquam facultatibus indigenti deero: Quæ opus illi esse videbo, quantum viribus eniti & consilio providere potero, omnia suppeditabo.

Liberos eius & nepotes in germanorum fratrum loco sum numeraturus & dilecturus.

Artem Medicam si discere velint, gratis & sine mercede vlla, omni etiam neglecta cautione, eos in disciplinam recipiam: atque adeò præceptionum, narrationum, & reliquarum omnium disciplinarum participes non grauare faciam, tum meos ipsius, tum præceptoris mei liberos, tum discipulos alios qui nomina Apollineæ militiæ dederint, & medico sese adstrinxerint iureiurando: Aliorum præterea neminem.

Quantum ego existimare, quantum opinione augurari potero, rationem victus præscribam, quæ & opem & salutem aduersa conflictantibus valetudine ferat: Eam autem pro virili vitabo & fugiam, quæ perniciem aut incommodum alioqui importet, iniuriam omnem ab iis procul amandans.

Nullus apud me ea gratia flagrabit, vt eius adductus precibus, exitiale & mortiferum cuiquam medicamentum propinem, aut dandi cui piâ sim auctor.

Neque verò prægnantis & grauidæ mulieris naturalibus pessum, quo foetus in vtero enecetur &

abigatur, vllò tempore subiiciam.

Sanctè castèque vitam perpetuò colam, nec vllò nefario & detestabili facinore artem meam contaminabo.

Calculo laboranteis haudquaquam excidam; sed ad operarios homines huiusce rei peritos eam curam munerisque huius functionem relegabo.

In quascunque ædeis ingressus fuero, eorum quos morbus lecto affligerit saluti, quantum meæ ferent vires, consulam, ab omni interim voluntaria iniuria, corruptela, fraude, rebusque venereis alienus & liber, idque siue fœminas, siue viros, siue liberos, siue seruos curandos susceperim.

Cæterum si quid vel in adhibenda curatione, vel ad medicinam etiam morbo faciendam minimè vocatus, in hominum vita videro aut intellexero, quod premendum silentiòque dissimulandum foras eliminare & euulgare non expediat, id, quatum in me erit, gnauiter & studiosè continebo, nec aliter ac commissum fidei meæ arcanum tegam atque celabo.

Quòd si iusiurandum istud accuratè & diligenter conseruauero, nulla id quanuis magna occasione oblata violans, faciat parens ille & auctor rerum Deus, vt quicquid per omne tempus ætatis agam & moliar, prosperos exitus habeat, atque fructum ex arte mea capiam vel amplissimum, perenne decus, & nunquam intermorituram gloriam vbique gentium consequutus.

Sin vanus, perfidiosus & impius id negligam,
aut insigni periurio fidem meam contemerem, ad-
uersis omnibus premar, & fortuna reflante ad opta-
tos exitus nunquam prouchar, sed miser & ærum-
nosus æternùm affligar.

*HOC HIPPOCRATIS iusiurandum P. Blon-
dellus Calexius animi gratia Latine consuetudini trade-
bat, eodem ipso sese (cùm in aulicorum Medicorum al-
bum relatus apud summum sacri cubiculi Præfectum sacra-
mento caueret, se fidelem illustrissimo inuictissimoque An-
dium Duci fratri Regio operam usque nauaturum) ob-
stringens, ac proinde Deum Opt. Max. per I E S V M
Christum generis hominum seruatorem, supplicibus verbis
orans, ut integrè & inuiolatè id obseruanti, quoad dul-
cissimæ huius usura lucis fruetur, res sibi omnes sint secun-
dæ, ad voluntatè que fluant, ac splendorem nominis apud
omnes homines ex arte sua consequatur. Sin iusiurandum
perfidus soluat, calamitatibus & miseriis usque iactatus, in
sordibus mærore ac luctu perenni infelix iaceat.*

Sancti Spiritus
Fidei et
Caritatis